

V. zvezek. * * *

* * * * IV. letnik.

Urejuje:

Ivanka Anžič.

SLOVENKA

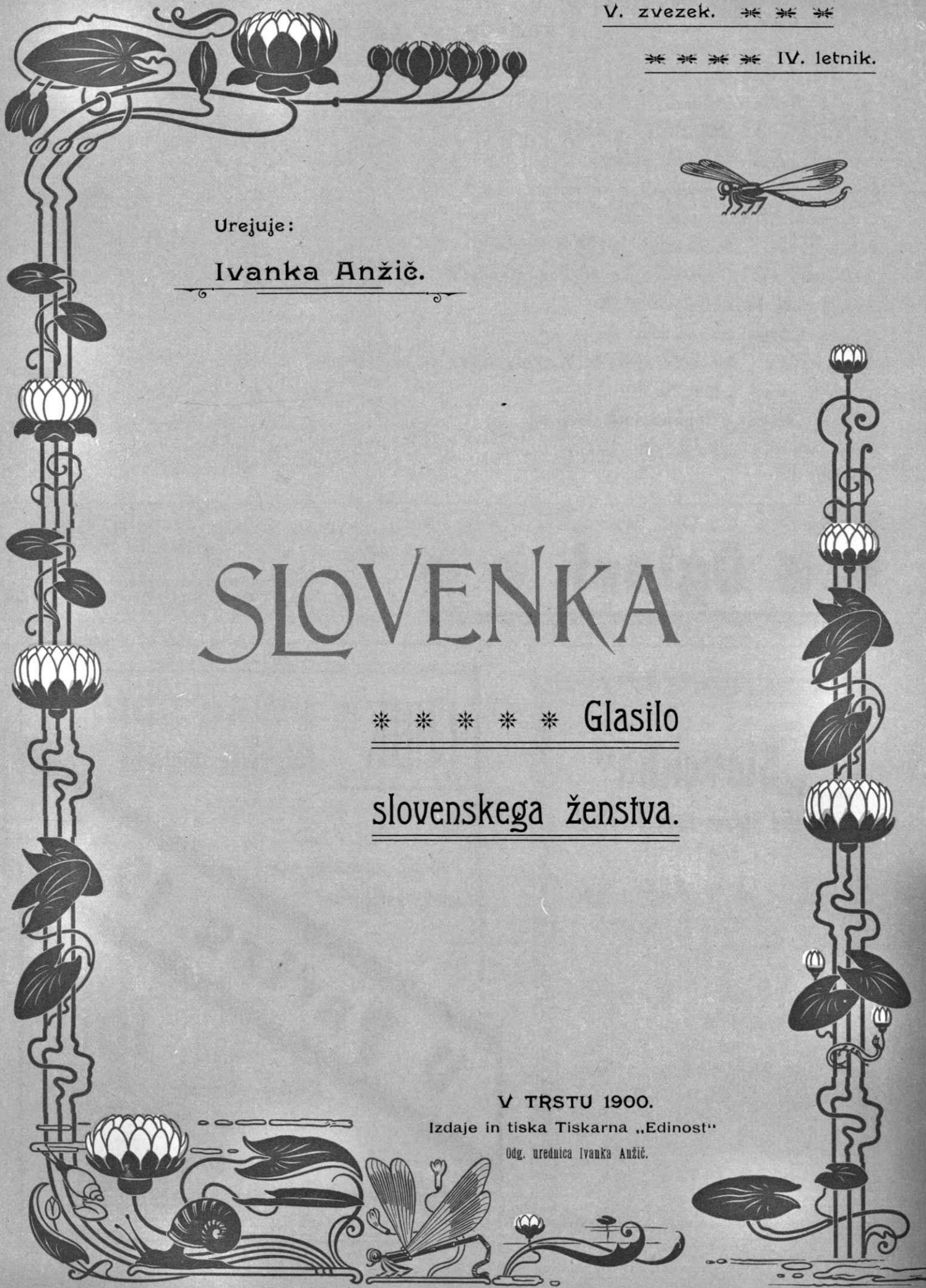
* * * * Glasilo

slovenskega ženstva.

V TRSTU 1900.

Izdaje in tiska Tiskarna „Edinost“

Odg. urednica Ivanka Anžič.

Vsebina V. zvezka.

Oton Zupančič: „Pesem . . .“	stran 97
Meisel-Danica: „Mladinsko gibanje“	98
Anton Medved: „Smrtni poljub“, pesem	99
Morski: „Čvetero poglavij o ženski“	100
Žitomirov: „Ženska telovadba“	101
Zofka Kveder: „Študentke“ nadaljevanje	103
* * *: „Ob novem latinsko-slovenskem slovarju“	105
Ivanka: „Iz ženskega življenja“	107
Ivanka: „Organizacija žen“	108
Zofka Kveder: „Za naše žene, ki si same skrbe za eksistenco“	111
Anton Medved: „M-i“, pesem	112
Danica: „Nekaj o organizaciji ženstva“	113
Anton Medved: „Na morju“, pesem	113
„Listek“	114

Oglasi.

Oglasi se računajo po vrstah v petitu in sicer za enkratno objavo po 16 stot., za 6 kratno 12 stot. in za 12 kratno po 8 stot. za vsako vrsto, ali dotični prostor. Naročila na oglase sprejema uprava „Slovenke“ v Trstu (Via Molino piccolo št. 3).

„Slovenka“ Glasilo slovenskega ženstva.

Izhaja v tiskarni „Edinost“ v Trstu
15. dne vsakega meseca.

Naročnina znaša 6 kron za vse leto, za pol in četrto leta razmerno. — Rokopisi naj se pošiljajo urednici Ivanki Anžič, Trst, ulica Campanile št. 10. III. nadstr., naročnina pa upravnistvu, ul. Molin piccolo št. 3. II. nadstr.

COOK^{ova} društvena potovanja posamezna potovanja

2 dni na potovanju

7 dni v Parizu

Popolno preskrbljenje

izleti, vstopnine

itd.

U Parizu 1900

gld. 190

Dunaj—Dunaj po specialnem
vspredu

Pojasnila in vspredu pri

Thos. Cook & Son, 1. Stefansplatz 2. Dunaj.

SLOVENKA

Glasilo slovenskega ženstva.

Št. 5.

V Trstu, dne 25. maja 1900.

Letnik IV.

P e s e m.

Oton Zupančič.

Či prva moja ljubica,
ti ljubica moja prava,
od mojega srca pozdravljena,
stotisočkrat bodi zdrava!

Pa kadar se ti možila boš,
jaz priti ne bom pozabil,
in če me ti povabila ne boš,
jaz sam se bom povabil.

Poslušaj, da pesem zapojem ti,
čul v Krajini sem jo Beli!
»Oj Mária, kaj si tak žalostna,
poglej, kak so svatje veseli!«

»Kak bi ne bila žalostna,
ko sem se poročila,
udala se možu nedragemu —
kak žalostna bi ne bila?«

Ko jagmila sta se z ženinom,
ona vedno je bila zadnja,
ko robce delili v šalah so,
je v robec plakala jadna.

Pa pride polnóč in ugasne se luč
— tega čakala kri je mlada —
zdaj vse nakrižem poljublja se —
to je stara naša navada.

A ženin poljubil Mária ni,
nekdó jo je drugi poljubil —
to mrtvega dragega bil je poljub,
ki jo zaman je snubil.

In k možu ni v posteljo legla več,
od dne do dne bolj je bledela
in v dalje neznane z velikimi
očmi je hrepenela...

A zapojmo le, saj smo mladi,
saj smo mladi in zdravi,
in kadar gre žalost mimo nas,
pri nas se ne ustavi...

Mladinsko gibanje.

Iz »Dokumente der Frauen«, spisala Grete Meisel.

Poslovenila Danica.

Vsaka faza ima svoj temeljni glas, vsaki čas ima svoj izraz, v kojem se zgoščajo njega znaki.

Beseda za našo dobo je že najdena. Ločenje, odpad, razcepljenje — diferenciranje so bistveni znaki naše epohe: mi živimo pod znamenjem secesije.

»Vsaki pogin je prehod«, je boj, je umiranje in zmagovanje. Sedaj vidimo, kako se zgodovina stvarstva ponovlja v tisočeri dimenzijah. Nebroj svetov navstaja, vzrašča iz ozkih oblik, kajti: kolikor ljudi, toliko svetov, to je spoznanje našega veka.

Iz nepremične krinke konvencionalnosti, iz praznih omotov umrlih časov sili vse k preobraženju.

Mogočno bojevno gibanje pretresa svet, gibanje, ki preseza po svoji s p l o š n o s t i vse prešnje ustaje. Sužnji so rebelirali, ko so se zavedli svojega človečanstva, Luther se je boril proti askezi katolicizma, podjarmljeni narodi so se puntali proti svojim nasilnikom, prijatelji svetlobe se bojujejo proti veliki, črni, »kompaktni večini«, prijatelji miru proti vojski, ženske za svoje popolno človeško pravo. Toda čez vse to vré zdaj pretresajoče, sukajoče se gibanje, še neizraženo in neimenovano v svojem bistvu, pa vendar že opaženo in kakor čudež z zijajočimi očmi ogledovano: mladinsko gibanje.

Kedor prehodi zdaj vrste ljudi ter opazuje njih notranje razmere, temu se ponuja marsikojna čudna slika: skoro v vsaki rodbini vidi zatajen ali že zmagonosen boj. Do cela oboroženi si stojijo nasproti, stari in mladi. Eni se bojujejo za svojo trhlo prihodnost, kojo so vajeni ucepljati na cvetoče življenje mladih, ti zopet hočejo s v o j o sedanost, s v o j e lastno, u p r a v lastno življenje in razmajajo z vso močjo spona »sorodstva«. — Sorodniki — kaj je to? vpraša pesnikinja duše, Neera. »Kedo so moji sorodniki?« Ali tvori rojstvo, enakost imena, zunanjih interesov, navade že jedinstvo duš? Moji sorodniki?! Ne! To so tisti, koje si s a m a i z b e r e m! In kaj je glavni vzrok razpora mej starimi in mladimi?

To, da stariši o d r e k a j o svojim otrokom s l o b o d n o i z b i r a n j e.

In zakaj se prepirajo stariši z otroci, namesto da bi jih pospeševali? Zato, ker ti z d a j d r u g a č e volijo, kakor so bili stari vajeni vse svoje življenje.

In zakaj je postala mladina drugačna, nego je bila prej, ko je prepuščala izbiranje in urejenje starim, ki so vodili usodo svojih otrok do njihovega blagra, po s v o j e m razumu, po enem uzoru za vse!? Zakaj so zdaj drugačni v svojih zahtevah in potrebah, mladi možje in deve?

Zato, ker je izvršen naravni prvi korak, ki je preosnoval mogočno vse socialne razmere življenja.

Žena je zagledala kaj čudne reči, ko je prekorčila ozke meje, v kojih je smela doslej pokazati svoje mojstrstvo. Z a k a j je to storila, iz notranjega, končno oproščenega motiva na jedni, iz socialne zahteve na drugi strani, to je dosti znano ter se o tem ne bo tukaj natančneje razpravljalo. Samo jedno izmed mnogih posledic ženskega gibanja hočem tu holj osvetliti, ono, ki daje naši dobi poseben in nevenljiv, ker nadalje učinkujoč značaj: izpremenjeno etično seksualno smer mladine.

Nekdaj, saj še ni tako dolgo od tega, sede so deklice v svojih tihih sobah in so čakale. Čakale so, kakor to pripoveduje tako mično Peter Altenberg v svoji mali, globoko simbolični povesti o »Dodu«: hrepenče, v svojih smešnih oblekah in čudnih frizurah — dokler ni kedo prišel in jih vzal.

Žena od prej, od »pred kratkim« je imela malo izbora, tudi če ji je bilo izbiranje slobodno. Kajti izmed možkih, kar jih je bilo, jih je prišlo le najmanjše število v poštev! Samo tisti, ki so bili že na cilju svoje karijere, tako da je bila gotova dobrega oskrbovanja. Taki »gotovi« so navadno že nekoliko starikavi, in one so bile tako mlade...! Toda i oni so imeli svoje zahteve in so tirjali lepo »enkratno vsoto za odpravo«; saj so to tudi morali, da so pokrili troške svojega dolgega samstva...

In tu je zdaj žena od danes, ki zna sama za se skrbeti! Ona ne potrebuje »gotovega« moža, ki si naklada n j o in ves neprilicni aparat bourgeoiske domačije — prav dušeče breme dolžnosti — ki mora cela desetletja delovati, da doseže ta cilj, ko ima življenje že za seboj, v koje hoče ona še-le vstopiti, mlada, nedotaknjena. Ona zamore tudi sama pridobivati, in zato si izbira takega moža, s kojim more delovati po lastnem nagnjenju, z združenimi močmi. Kar ona nuja, je cvetoče, polno življenje, in zato z a h t e v a tudi celoto, ne mara ostankov.

In ona zahteva: isto polno življenje, isto čistost, koje nuja sama... Oživljajoča sapa vrši čez mladino, prihajajoča z vzhoda. Iz dežele obeh Tolstih — starega in mladega — ki se družita, izhajajoča iz najoddaljenejših točk, v skupnem idealu: v čistosti človeške družbe. Stari govori o askezi in o protinaravnem zatajevanju; mladi pa o zavedni, o strogi monogamiji, o samozakonu, z a k o n u z a č a s a z r e l o s t i. V svojem »Chopinovem nokturnu« nam razvija mladi Tolstoj pretresljivo sliko o naravi možke duše. Kaže nam moreče hrepenenje mladega moža po seksualnem

dopolnilu in brezmejno grozo, strašni stud, s kojim napolnjuje npravnega človeka prostitucija, ki pomeni za moža kakor za ženo padec. Veliki etik Egidy je zaklical z odprte lece med množico: »Samo eno sredstvo imamo v odpravo prostitucije! Zgodni pravočasni zakon mladega moža!«

To železno potrebo pretvarjati v praktično možnost je dano ženski svobodi in ženskemu delovanju. Mladina se združuje, da vstvari nov zarod, ki naj bi preobrazil vse vrednote. Onih ni šteti sem, ki — trhli, dekadentni in otopeli spadajo tje med zadržujoče elemente. Ne, samo svežo, cvetočo, zadnjo generacijo, ki je pripravljena, da nastopi vlado.

To je baš tisto, v kar »stari« še nečejo verjeti, komur se upirajo z železno vstrajnostjo. Vihra jim je pripihala preneglo ter jim je natrosila peska v oči... In krčevito silijo kipeče življenje nazaj, hoteč zabraniti razvoj, ki se mora zvršiti ogranično.

Saj niso »filistri«, o ne, dandanes ne! saj so že čuli govoriti o svobodi, nekje na gorah baje živi... pa kar na-mah je prišla doli, tu stoji velikanska, in plaši uboge »demi-libre-penseure« tako, da sežejo po

najmočnejšem orožju, da preženejo zlobno strašilo: sežejo po zakonih.

Da, boj za osebnost se izbojuje često na sodiščih. Avstrija je za to baš primerno ozemlje. Skoraj v vseh državah so ljudje polnoletni z 20—21 leti. V mnogih državah ženske prej ko možki, z 18—19 leti. »Samo v Avstriji so ljudje nedoletnejši ko drugod, do končanega 24. leta so podvrženi varuštvo.

Koliko brezmiselnosti, koliko usodepolno zverženje, posebno za žensko, obstoji v tem zakonu, ki jo veže baš v njenih le prekmalu ginečih mladostnih letih, to mora vsakdo umeti. 20 let je pri nas navadna doba za možitev; za zakon, za materinstvo je tedaj že dosti zrela, tudi vero sme svobodno premeniti, samo o svoji lastni osebi ne sme določati.

Kadar bodo spadali ljudje v večini med »dobrovoljne«, kadar bodo dospeli do spoznanja, da je vsak evdemonizem v svobodnem razvijanju, potem bodo istinito slični svetovom, onim svetovom, ki se premikajo v mogočnem krogu v vsemiru, svobodni, a vendar pod oblastjo trdnih zakonov, lastnih zakonov, ki ne prinašajo drug drugemu nasilstva in propasti, ampak si v velebogastvu dele drug drugemu luči in toplote, svetovom, ki krožijo v kozmu v harmoniji.

Smrtni poljub.

Odvihral je boj po dolih. —
V belem gradu na pomolih
pevec sladko šepeta:

»Mlada žena, lepa žena,
en poljub še, en poljub,
predno v daljne grem dežele,
z mano črni ves ouup.«

Krotka kakor nežno jagnje
k pevcu mlademu se nagne
in poljubi ga gospa.

»Oh, pojdi odtod!
Glej bliža se mrak,
in jaz se bojim,
da k domu gospod
svoj bliža korak.«

»Lepa žena, mila žena,
daj mi zadnji še poljub!
Zame je neskončne cene,
zate je le ma,hen kup.«

In nalik udane zmije
se mladeniča ovije
in poljubi ga gospa.

»Oh, pojdi odtod!
Glej bliža se mrak,
in jaz se bojim,
da k domu gospod
že bliža korak.«

»Mila žena, rajska žena,
daj mi smrtni še poljub!
Skoro vitez tvoj se vrne,
ogenj moj prelije v strup.«

Dver odpre se — meč zablisne —
pevec pade — žena vrisne —
bledi vitez trepeta. —

»O, dóšel si prav,
moj dragi soprog!
Glej ti si otel,
(o bodi mi zdrav!)
iz silnih me rok.«

Anton Medved.

Čvetero poglavij o ženski.

Morski

I.

Samo dvorišče loči to dvoje odgajališč... žarki solčni se sipljejo sicer z dvorišča na hodnike, a oko človeško ne prodre teh medlo sivih šip, da bi zrlo tja ven in tja prek...

Jaz pa stojim zdaj na hodniku, kjer šume krila devojk, kjer se razlega njih zveneči smeh, zdaj korakam po nasprotnem, kjer se ziblje nerodnost fantovska... Poglavlar sem na ženski in možki strani...

Opazujem žensko državo in možko.

Ob desetih je, torej odmor v šeli; po ženskem hodniku korakajo pari — deklet. O te dve poznam, vidim jih vsak dan na ulici vkup. . to sta dve prijateljici; kakor na cesti, korakata tudi tu roko v roki in si šepetata — tajno, tajno in sladko! Oni par tam, o ta par je neločljiv — v šoli sedita vkup, se nasmejujeta drug drugi. — In oni tretji par tam, ta je ideal prijateljstva... med urami se tesno oklepata druga druge, jezeč se nad nemilo usodo, ki je v osebi razrednikovi ločila njuno vez za čas šolskega pouka radi neprestanega šepetanja.

In tako gredo par za parom. Slovenka z Nemko, občevalni jezik je nemški, le trde Nemke prezirajo slovenske tovarišice, torej samo na slovenski strani kozmopolitizem.

Po takem je med 40 državljanke kakih 25 strank.

A zdaj je ena stopila tovarišici iz drugega para na nogo... »Oprostite, gospodična!« je dejala... Torej se tu vičejo in z »gospodičnami« pitajo tovarišice? To se mi je vrlo čudno zdelo... Hotel sem iti pisat po zgledu starogrškega tragika kake drame: Eklesi-azusa i-Zborovalke; a bal sem se, da bi postala to komedija...

Odmor je končan; dolžnost me nese tja v oni hodnik, na možko stran, stopim v možki razred... A glej ga, tam ob častitljivo visokem katedru stoji ta nepridiprav, govoreč govoranco: Ti napraviš to, ti to... a truma razreda okoli njega... vsi na enem kupu. To je general, ki zapoveda enotno združeni kompaniji... Stranke so pač, a izmenjavajo svoja mnenja, in misli jih že vodijo ali vsaj lepe fraze: »domovina, liberalizem, klerikalizem...« Osebnosti, lepe tajnosti ne snujejo strank in strančic.

To je podoba javnega življenja, kjer nič ne store posamezni pari, zlasti ne tisti, ki jih družijo sentimentalno prijateljstvo, ampak falange tesno sklenjene po načelih...

* * *

Iz boja javnega življenja pridem domov in si poželim kot človek dobrega človeka. Najdem so-

progo, ki me z njo družijo splošno človeško čuvstvo ljubezni, in srečna greva roko v roki na sprehod.

Oni par tam takisto kakor midva... In tako v parih osrečuje ženska... Kakor je nekdan v šoli kot gojenka bila srečna in je osrečevala v osebnem prijateljstvu, tako osrečuje zdaj v ljubezni...

II.

»To je veselje z gospodičnami« pravi gospod profesor, prišedši domov, »vsega se mi nauče kar na pamet, to gre gladko... in zvezki, kako so čedni, naloge, kako lepo pisane... Fantje pa so me danes ujezili; pred vsem so se mi pri razlagi po robu stavili, eden je ugovarjal to, oni ono... nikamor nisem mogel privleči voza iz klanca ugovorov, pomislekov itd.; in kaj šele pri izpraševanju! Nekega sem karal, da se ne drži mojega besedila... on pa mi vrže v obraz: »Saj sè svojimi besedami znam!«

Taka opozicija je plodovita in priča o samostojnosti; redov sicer nimajo dobrih, pa se zato s a mi vijejo skozi težave in soteske.

Kolega mi je danes pravil, da mora dati nalogo; téma je našel v naglici, dispozicije nima. No, je pripomnil, fantje ne mrmrajo, če jim je ne dam, češ, da preveč veže duha...

Znanstveno delovanje zahteva dvo m, ki je oče resnice; roka opozicije, kjer se drgnejo misli, skreše iskro resnice; kar sam najdem, je trajno moja last; otrok mora hoditi sam, da se nauči hoditi...

III.

Vsled različnih okoliščin in svojih posebnih ženskih lastnosti je ženstvo doslej pri nas ljubilo tuji lišp v govorici in berilu. Dandanašnji se vse to boljša; nekaj narodnega ženstva se uči celo drugih slovanskih jezikov... Da še marsikatera proda ženinu svojo narodnost, tega jim naj ne zamerijo omahljivci, ki svojim tujkam na ljubo tujčijo naš rod.

Zgodilo pa se je to le: Slovenka je imela »Slovenko« naročeno; nje ženin Slovenec ji to odsvetuje, češ, naj bere nemški, da bo imela pristop v višje družbe. To je škandal in omejenost, ki sramoti...

Taki »narodnjaki« ne odgajajo ženstva...

Ne poznam ga, a gotovo ima zapestnico na roki, rokavice vedno v roki, uhan v ušesih, doma poleg velikega zrcala razna mala, zraven pomade...

Taki so junaki, ki bodo rešili domovino...

Dekle, ki mora vsled socialnih razmer čim preje pod krov, iztrga ideal narodnosti iz srca in leti z ženinom vred za ničevimi delikatesami puste »fine« družbe...

IV.

Fini gospodje pa ne zahtevajo od svojih dragih samo dvornosti, to je sposobnosti, da konverzirajo gladko v visokih = nemških krogih, oni zahtevajo kakor drugod tudi pri nas vse čednosti... Ali ko se deva v svetih čuvstvih pripravlja za sveti stan, tedaj on po daljnih tujih mestih uživa nasladnosti, prezirajoč »žensko« čednost, ki za možke baje ne velja... Ko ona sladko sanja o njem, bedi on a ne za njo, bedi, pa kako? To je poglavje možke krutosti, ženskega suženjstva...

Ti stari, plešasti samci — o to so spoštovani ljudje! Cankar nam je takega pohotneža naslikal v »Jakobu Rudi« — a samka mora biti vedno solidna... poglavje ženskega robstva!

V nekem slavnem deželnem šolskem svetu so predlagali, da se naj vzame služba tistim učiteljicam, ki so padle... O joj, če bi se vzela služba vsem takim uradnikom! potem bi zastal kmalu ves aparat po železnicah in poštah, po pisarnah in zavodih — le nekaj idealistov bi se zaman trudilo, gibaje težki stroj realnega življenja...

Ženska telovadba.

Priobčil Žitomirov,

Stoječa voda postane nerabna in človeku, kateri se ne giblje zadostno, otpnejo udje. To najlažje opazujemo na bolnikih, ki so se po dolgotrajni bolezni vzdignili s postelje, pa jim roke in noge, sploh celo telo odpove službo. A ne samo na telo in njegove posamezne ude uplivalo je dolgo ležanje, ampak tudi na duha. Gotovo jih je mnogo med vami, ki so to po prestanih boleznih sami poskusili in občutili.

Ako pa nas Bog obvaruje te nesreče — bolezni — in smo sicer navidezno zdravi, a svojemu telesu ne privoščamo drugega gibanja, kakor so pota po naših vsakdanjih opravkih, k večjemu kak nedeljski izlet sem in tja, tedaj se telo sicer ne pritoži takoj in naenkrat, ampak ti mali grehi se zbirajo počasi, da se nagromadi velik kup in po letih spoznamo, kaj smo zamudili: brinili smo se le za duha, na telo pa čisto pozabili, in to poslednje zleze, sami ne vemo, kako in kedaj, v dve gubi in postane končno le še trhljiva, slaba posoda še slabšega duha, katero postavlja vsaka sapica v nevarnost.

Vsemu temu in še mnogim drugim prezgodnjim dušnim in telesnim neprilikam in neugodnostim se pa odpomore, ako ne premikamo telesa le toliko, kolikor neobhodno zahtevajo vsakdanje potrebe, ampak je tudi prostovoljno urimo, kar se pa najbolj jednostavno, sistematično in brez posebne potrate časa jedino le doseže le s t e l o v a d b o.

Telovadba mora jačiti konstitucijo, da postane vstrajnejša ter prenaša tudi večje napore bodisi telesne ali duševne. Ona ima namen s svojimi vsestransko sestavljenimi funkcijami, kretanjem, odgovarjajočim pojedinim telesnim delom, zjednačiti ali nevtralizovati zle posledice dolgega sedenja, ležanja itd. in se ne da nadomestiti z nobenim drugim športom.

Slabo telo ne more odgovarjati vsem zahtevam moderne vzgoje, zaradi tega propada. Ono je stanovanje duše, in človek se še le spopolni, ako poleg

duševne hrane tudi telo vzgaja ter ga ne zanemarja; to doseže s telovadbo, katera, in sicer jedino ona, more paralizovati uničujoči upliv duševnih naporov.

Ako sploh govorimo o telovadbi, mislimo vedno le na telovadbo moških. Kaj pa ženska? Ni li tudi ona iz krvi in mesa, iz telesa in duha? Ali je telovadba za njo morebiti odveč ali celo škodljiva? Nikakor ne; v marsikaterem oziru bi bila telovadba ženski dosti nujnejša potreba nego moškemu; prva je z večine privezana na dom, korak na cesto jej je čisto onemogočen, dočim moški vsaj v nekoliko zadostča telesu, ko hiti po svojih zunanjih poslih.

Da je telovadba istotako potrebna ženski, kakor moškemu, tega ne treba še le dokazovati. Ne gre se pri ženski telovadbi toliko zato, da postanejo one močne in okretne, akoravno bi jim te telesne sposobnosti prej koristile nego škodile, ampak gre se za to, da dobi žensko telo pravo mišičje, ker samo kot takošno more izvrševati fiziološke funkcije, prirojene ženskemu telesu.

Zdrava kri vzdržuje in hrani celi organizem, posebno živce; ako so ti zdravi in močni, zagotovljena je tudi vztrajnost v borbi za obstanek.

Koliko ženskam ji usojeno vse življenje potovati, obiskovati letovišča, kopališča in razne zabave, ki jih nudi bogastvo? Kako veliko število pa je nasprotno onih, ki si morajo služiti svoj kruh z ročnim ali duševnim delom, — drugim je zopet usoda udelila opravljanje maternih dolžnosti. Vsem pa je treba duševnih in telesnih močij, treba jim jakosti in čilosti. A te jakosti in čilosti, s katero more zmociti duševne boli in prenesti telesne neugodnosti, pridobi si jedino le z vzgojo telesa — s telovadbo.

Narava sama zahteva že pri otrocih mnogo prostega telesnega gibanja, telovadbe. Dečku n. pr. je to že več ali manj omogočeno. Ko še pohaja šolo, ga lahko opazujemo, kako rad skače, se igra, suje in

ruva s svojimi vrstniki, da celo pretepa, kar ni druga, nego telovadba v širšem pomenu; deklice pa, vezane na vsakojake predsodke in običaje, se morajo vesti mirno, in ker jim nedostaje slobodnega gibanja, postajajo slabe, plahe in propadajo.

Rudeča lica, vesel smeh, jasno oko nam že pri nekaterih otrocih zadostno pripoveduje, da oni več ali manj ustrezajo zahtevam narave, da se gibljejo. ko pri drugih — med temi je, žal, največ deklic — blede-rmena barva, nagnjenje do zgrbljenosti, slabokrvnost, resen obraz — jasno prorokuje nezdravo bodočnost. Prva skrb in dolžnost toraj roditeljev, učiteljev, sploh vseh, kojim ji izročena vzgoja mladeži, bodi, da se tudi pri deklicah uvede, in sicer vsakdanja telovadba, katera pa naj bi se tudi po šolskih letih vstrajno nadaljevala. Deklice so ravno v teh dobah najbolj nagnjene raznim napadom bolezni, in iznemogel organizem more okrepiti samo pridno gibanje, urenje telesa ter bivanje v svežem zraku.

Ker se v knjigah le malo omenja ženska telovadba, mislil bi kedo, da je to le iznajdba najnovejšega časa, posledica ženske emancipacije. Toda temu ni tako. Že pisatelji s t a r e g a v e k a pripovedujejo, da so Grki, takrat najbolj kulturni narod, gojili žensko telovadbo. Izmed prvih takih mest naj navedem le Sparto, kjer so morale deklice ravno tako udeleževati se telovadbe kakor dečki. Xenophont pripoveduje, da je Lykurg uvedel pri ženskah tudi javno telovadbo z odlikovanji, samo da bi se še same tembolj navdušile za njo. Razume se, da niso pri ženski telovadbi izvajali vseh vaj, kakor pri dečkih, ampak so bile iste njim primerne. A ne samo v Sparti se je gojila ženska telovadba, tudi Kyrene, Elis, Chios itd. imeli so svoje posebne zakone za isto.

Zakaj je Lykurg v svojih postavah skrbel tudi za žensko telovadbo, povedo nam Xenophont in drugi pisatelji. Lykurg je smatral za najvišjo nalogo svobodne žene (v nasprotju s sužnjjo), da postane mati. Da bi postale toraj deklice zmožne, da spolnujejo svoje materinske dolžnosti, prenašajo lažje bolečine pri porodih, odredil je telovadbo, kjer naj si krepe svoje telesne moči. Pričakoval je, da zdrave in močne matere dajo državi tudi zdrave in močne otroke; in ni se motil. Znano je, da so lakedemonske žene slovele po vsej Grški ne samo po velikosti in moči, ampak tudi po telesni lepoti, odločnosti in nevstrašnosti. One same so mogle reči, da vladajo svoje može, a ob enem ponosno trditi, da le one same morejo roditi pravih mož!

Rimljani nasprotno se niso dosti brigali za žensko telovadbo, in prej tako bojeviti narod se je udal pozneje le prerad raskošnemu in mehkužnemu življenju ter končno propadel. Ne moremo reči, da je bil to neposredni povod propada, vendar lahko trdimo, da

so razvajene Rimljanke več ali manj pospešile hitri korak v propast.

V srednjem veku se ženska telovadba ni gojila nikjer. Kar se je sploh storilo glede iste, je bil samo ples in pri posameznih narodih različne igre.

Tudi začetkom novega veka nimamo še nikjer ženske telovadbe, ki bi se vršila sistematično. Prvi korak so storili Nemci, ko je l. 1832. Dr. Miroslav Strass odprl telovadnico za ženske, in od tega časa se je širila po vsem svetu in ni izginila iz telovadske zgodovine, ampak se udomačuje povsod bolj in bolj. Samo v nemških društvih telovadi čez 16000 žen in deklic.

Na Danskem, Angležkem, v Belgiji, Švedski i. dr. so tudi prej že začeli s telovadbo — toda samo sprva z moško in je bila n. pr. na Danskem že l. 1814. postavno uvedena v šole. V Avstriji je prišla v šole še le v sedemdesetih letih, vendar za deklice niti takrat še ne kot obvezen nego samo kot prost predmet. Zadnji čas se je obrnilo to nekaj na bolje in upati je, da se tudi ženska telovadba v kratkem, vkljub vsem predsodkom, popolnoma udomači.

Sorodni bratje Čehi so v tem oziru že mnogo pred nami. Nimajo le izvrstno organizovanih telovadnih društev za moške, ampak že jako veliko število čisto samostojnih ženskih društev, ki imajo redno telovadbo, zabavne večere, veselice, predavanja, izlete itd. Naj navedem samo nekoliko izgledov in števila delujočih dam: Benešev 75, Dobrovice 86, Kladno 95, Klatov 76, Pisek 105, Plzen 53, Praga 287, (razun tega je še v Pragi samostojni «Telocvičný spolek paní a dívek českých», kojega članice v prvem niso vštete: itd. itd.

Razun omenjenih je pa še mnogo drugih, katere moramo radi omejenega prostora preiti.

Zadnji čas se je začelo v tem oziru veselo gibanje tudi med južnimi Slovani. V Zagrebu in Belemgradu in drugod imajo že samostojna ženska telovadna društva ali pa vsaj posebne ženske oddelke pri moških »Sokolih«. Tudi Ljubljanski »Sokol« ima tak poseben ženski odbor. Sicer pa še povsod drugod po Slovenskem v tem oziru spimo »spanje pravičnih«, ko je vendar telovadba najboljši pripomoček v ohranjenju zdravja in utrjenju živcev. Ravno sedaj, v dobi nervoznosti, preoblaganja duha z vsemi mogočimi, koristnimi in nekoristnimi vedami, je telovadba moškemu, še bolj pa ženskemu telesu nujna potreba.

Ako se še ne morejo osnovati posebna ženska društva, sestavijo naj se toraj povsod posebni pododdelki ter se priklopijo moškim telovadnim društvom, katerih imamo vsejedno že nekaj po Sloveniji, če tudi še ne v zaželjenem številu. Upamo, da se vsaj v večjih krajih začne na to delovati, ako ne iz drugih, že iz zdravstvenih ozirov, kajti le »v zdravem telesu biva zdrava duša!«

Študentke.

Piše: Zofka Kveder.

(Nadaljevanje.)

III.

Opoldne v spomladi.

Pensionat gospodične Fürst v Curihu.

Obednica je bila še prazna. Velika, dolga miza se je prijazno bliščala v belini svojega prta. Skozi odprto okno je sipalo mehko pomladno solnce goste, široke šope svojih svetlih žarkov; tam spodaj se je v fini, megličasti sivini širilo mesto s svojimi špičastimi, vitkimi zvoniki in visokimi hišami. Na levo se je v ozki, srebrni črti bliščalo jezero, zadaj za njim se je dvigalo gorovje. Visoko pod horizontom so se svetlikali snežniki.

Soba je spala v svojem miru. Lepa pendeljska ura na steni je leno brnela svoj tihi tik tak, krog velikega ogledala pa je plesala drobna, zgodna muha. Z ulice so prihajali skozi okno nejasni glasovi cestnega šuma, odtrgan ton smehu, ali neprijetno cviljenje in šibanje žic električnega tramvaya, ki se je zatem zopet utapljalo v oddaljeno, nejasno mrmranje.

Gospodična Fürst je imela nekakov »pension«: stanovalo je pri njej večje število vseučilišnih dijakov, mnogo pa jih je pri njej tudi le samo obedovalo in večerjalo. Bil je začetek letnega semestra, pa so vsak čas prihajali novi ali se vračali stari, ki so porabili počitnice za daljše ali krajše izlete po Švici, posebno v Tesin in Genevo.

Iz Berna se je doselila šemkaj cela kolonija slovanskih študentk. Dijakinje, posebno Rusinje, imajo sploh navado, da malone vsak semester menjavajo univerzo. Dasi je tako seljenje za študije mnogokrat škodljivo, je vendar le ob enem jako koristno za svetovno naobrazbo posameznih. Mnoge izmed njih so bile že v Berolinu in Parizu, gotovo vsaka pa je imela vsaj namen, da si ogleda tekom svojih študij ta središča kulturnega napredka. Žal, da se mnoge le preveč omejijo na svoj predmet in pa da občujejo povsod le največ med svojimi. Organizacije takozvanih vseučilišnih kolonij v vseh večjih evropskih mestih imajo praktično neprecenljivih zaslug, a ob enem goje preveč domačega ruskega duha; večina njih ni z daleka ne pronikne v življenje mesta in naroda, v katerem žive, in njihovo žitje, njihovi interesi, ves milieu je prav tak, kakor da žive v Moskvi ali Petrogradu.

Tudi Liza Aleksandrovna in mala Bolgarka, Ana Bogdunoff, sta došli iz Berna semkaj. Sonja Ivanovna je ostala tamkaj, v jeseni pa je nameravala iti v Pariz.

Liza Aleksandrovna je stanovala pri gospodični Fürst. Ravno sedaj so se začuli na stopnicah mnogi koraki in koj na to je bila obednica polna šuma,

besed, smehu, premikanja. Gladka, mrzla površina velikega ogledala je zamigljala bogatih, menjajočih refleksov, stoli so zaropotali, krožniki, kozarci, vse na mizi je prišlo v živ nered. In vedno novi so dohajali, pozdravljali se in govorili med seboj, vsak v svojem jeziku. Na desnem koncu mize je sedelo šest Rumuncev, bili so židje, nelepih obrazov, debelih, pohotnih ustnic. Drugi niso občili z njimi; posebno jeden izmed njih, nek mali grbasti človek s hudobnimi, zvitimi očmi je bil znan kakor velik obrekljivec, spletkar in breznačajnej, zato se ga je malone vse balo in ogibalo. Sredi mize je sedel med dvema Bolgaroma Poljak Jovanecky, velik, ljubeznjiv šaljivec, ki je z najnedolžnejšim obrazom pripovedoval debele laži. Vse omizje ga je rado imelo in on je malone vsak dan pripovedoval, kaj mu piše mati iz njegovega obširnega veleposestva, koliko konj ima, koliko dobiva denarja in kako ljubeznjivo, zlato dekle je njegova draga, edina sestra. Vsakega je povabljal k sebi na svoj dom v počitnice. »Krasno sobo z najlepšim razgledom, lov in dobrega konja v ljubeznjivo uporabo«. Drugi so se mu smejali. Kaka naivna duša mu je tu in tam tudi kaj verjela. Seveda je sam najhitreje skrbel, da se prej ko mogoče razočara. Ah, imel ni ne matere, ni zlate, drage sestre, grad in veleposestvo v oblakih, od konjske pasme samo mršavega, šepastega Pegaza, v mošnji pa celo zbirko zastavnih listkov. Bilo je še par Rusov in dva Srba. Poleg Lize Aleksandrovne je sedel visok, eleganten Malorus s črnimi lasmi in lepo črno brado. Bil je izvanredno lep a bolan. Njegov obraz je bil kakor iz voska, ustnice jedva nadahnjene z bledim rdečilom, oči pa so bile velike, krasne, s posebnim, globokim, melanholičnim bleskom. Bil je tuberkulozen. Znamenito je bilo, s kako fanatičnim interesom je proučeval to bolezen. Bil je politehničar, a pohajal je vsa medicinska predavanja, obiskoval bolnišnice in vodil z zdravniki dolge debate o tej bolezni. Vedel je, da mu ni leka, a ni se posebno razburjal. Bil je fatalist, podajal se je usodi brez mrmranja.

Razun Lize je bila tam samo še jedna študentka, neka bogata ruska židinja, Rebeka Weiss. Bila je samo študentka s strogo, vstrajno marljivostjo, suhe, prozaične narave.

Na levem koncu je bilo še nekaj praznih sedežev, pogrnjeno je bilo tudi še za dve osebi. Nekateri so vpraševali, kdo še pride.

— Ah, nek gospod in gospodična, — je dejala postrežnica.

— Študenta? —

— Da, seveda! —

Juha se je že razdelila, pogovori so utihnili, čulo se je samo ropotanje žlic in krožnikov.

In zdaj so se odprla vrata in v sobo sta stopila pričakovana. Glasno sta pozdravila navzoče in odšla na prazno, pripravljeno mesto.

Liza Aleksandrovna je dvignila oči in prebledela.

Onadva sta bila Farinelli in Šaša Timotejevna.

Farinelli je zardel. Na obrazu mu je zatrepetal stid, kri se mu je razlila prav tja čez čelo, v očeh pa mu je zablestela proseča, skesana mokrota. Pogledal je Lizo in vsa duša je kričala iz njegovih oči: odpusti, ne obsojaj!

Liza je dvignila glavo. Vstala je in ko ji je Šaša Timotejevna veselo, brezkrbno nudila roko:

— Tako, glej, vi tukaj?! je odgovorila Liza trdo in glasno, da so jo slišali vsi v sobi:

— Ne trudite se, takrat še nisem vedela, da ste javna vlačuga! —

Šaša Timotejevna ja omahnila, neznosen bes ji je planil v oči, bilo je, kakor, da se hoče s pestmi zagnati na Lizo. A takoj se je umirila, zasmejala se glasno in porogljivo, poklonila se pred Lizo in odšla na svoje mesto.

Vsi so utihnili. Bilo je, kakor da jim ta težki, žaljenja, srda, sovraštva polni zrak ne da govoriti in dihati. Samo Farinelli je govoril z vsemi, kakere je poznal že prej. A oni so mu le redko, prisiljeno odgovarjali.

Liza je molčala. Ponosno in mirno je sedela na svojem mestu. In ko je bil obed zvršen, je prva vstala in odšla iz sobe.

Bila je pri gospodični Fürst navada, da so po obedu skoro vselej ostali večina v sobi, pušili, čitali časopise, igrali klavir in gosli ter peli. Danes pa so se malo ne še prej razzgubili iz sobe, predno je odnesla strežnica posodo venkaj in pospravila mizo.

Oni grbasti Rumunec, Dock, kakor se je zval, je prišel k klavirju in počel igrati. Dobročutni Poljak je vpraševal Šašo Timotejevno, ako hoče pohajati socialna predavanja nekega profesorja, samo da ugotovi svojemu čustvu. To lepo, mlado dekle se mu je smililo, in Liza Aleksandrovna mu je postala skoro antipatična, ker je tako brezobzirno nastopila proti njej. Naposled je odšel.

Takoj za njimi je vstal Farinelli, ne da bi se samo le ozrl na Šašo. Neskončen prezir je ležal v tem njegovem ravnanju. In ona je čutila to zaničljivo preziranje in njene povešene oči so gorele užaljenja, jeze, odpora in žalosti. Še nikdar ni tako občutila vse neopisljive bede svoje jadne eksistence. Prsti so se ji krčevito zagreblji v mehko meso, zobje so ji skoro škrtali, tako jih je stiskala vkup, samo da ne kriči, da ne vpije, da ne rjove, kakor besna, obstreljena zver.

Grbasti Rumunec pa je igral, igral divje, porogljive melodije, v polnih kričečih tonih. Šaša jih je čutila skoro fizično. Kakor šibe so se ovijali njene gole bedne duše, kakor biči so žvižgali krog nje, pleli se v bolečih, prožnih udarcih krog njenega telesa.

Farinelli se je oblekel in stopil k oknu. Gledal je v daljavo, duša pa mu je tonila v brezmerju najprotivnejših čustev. Bilo mu je, kakor da ga je Liza pomandrala v blato, v gnoj, v smrdečo, gnilo kalužo, samo da ga poniža, da ga rani. In ta Šaša Timotejevna! Gnusila se mu je in on sam se je gnusil sebi. Vsi njegovi prijatelji so jo že imeli, vsi so skrunili in mazali njeno telo. To prokleta lepo telo! Kakor gniloba, zavita v nežne, krasne veje! In on je vedno padal zopet v njene mreže! Toda ne, sam jo je iskal. Kaj ji ni prisegal, da jo ljubi?! In kaj je ni res ljubil, kaj ni ravno še zdaj, pred kratkim vžival v njeni mamljivi, opojni družbi, kaj ni občudoval čudovite živahnosti njenega duha, njeno bliskovito, očarujoče razumevanje, sijajno, razkošno bogastvo njenega razuma?! Kaj ni on bolj podel, kakor ona, kaj je on boljši od nje!? Tako ponižala se ona ni nikdar, kakor on, v tako smrdeče, gnusno močvirje se ona ni nikdar pogrezala, v katerem se je on že valjal. Zaškrtal je z zobmi. Neizmerna jeza nad seboj samim mu je zadivjala v duši. Pljunil bi si bil sam sebi v obraz, grdil se, tolkel! In če se dvigne iz kaluž, v katerih se je plazil, nad zvezde, nikdar ne izpere sledov iz svoje duše.

In ta Rumunec igra, igra. In glasovi mu režejo v dušo in vlačijo krohotaje vse umazane spomine na dan. O, Adolfo Farinelli, kako si gnil, kako si gnusen!...

Šaša je nepremično sedela pri mizi, njen obraz je bil miren, kakor iz marmora. V njej pa so bili razrezani vsi nervi, vse žile potrgane, v vseh mišicah je odmevala jeka velikega obupa njene duše.

Farinelli jo je pogledal. In ko jo je videl tako mirno, tako hladno, ko ni videl nikakega čustva v njenem ledenem obrazu, nobene boli krog polnih ustnic, v povešenih očeh samo dolgočasje in apatijo, v nobeni črti njenega telesa zdvojenosti, trpljenja, sramu, povsod samo mir, se ga je polastila divja jeza nad njo. Kakor iz kamena! Brez čustva! Ako stopiš na črva, se zvija, a ta sedi tu hladno, mirno, in vsa njena postava izraža neki odporljiv ponos in hladno ravnodušje. In v Farinelliju se je vžgala želja, da jo rani, da jo tepe, da ji pljuva v lice, da jo mandra z nogami, da bi rohnela, vpila in jokala. Mogel bi jo zadaviti, da se je reši za vek, da ga njena satanska lepota nikdar več ne omami. Ha, kako ga je pogledala ona Liza, ona prevzetnica. Kakor da katero potrebuje. Obedve sovraži, sovraži... In ta Šaša, ta bastard, oskrunjen od početka, vzgojen za sramoto! Pohotniki vseh dežel so se morda že naslajali ž njo. Kako se mu studi, studi!...

Hipna misel mu je šinila v glavo. Ravno danes je dobil denar od doma. Zvlekel je prav vse iz listnice in vrgel na mizo pred Šašo.

— Na, da plačam, da se odkupim! —

In potem je čakal, kak utis bi napravilo to lo-povstvo nanjo in veselil se je, ko je videl, kako ji prihaja kri v lice pod prozorno, fino kožo. A ona je bila mirna. Sunila je denar od sebe in ga pogledala, v očesu pa ji je blestela solza.

Farinelli se je stresel. Še nikdar ni videl Šaše jokati. Sklonil se je k njej, poljubil ji roko in osramočen odšel.

A Rumunec je igral, igral. In Šaša je naslonila glavo na mizo in vsa žalost nad njenim mladim, strtim življenjem ji je lila iz oči.

In dolgo je plakala in dolgo je Rumunec igral. A tedaj je nakrat začutila na svojih lasih dve mehki, hladni roki, dve roki z dolgimi, umetniškimi prsti, ki so božajoče drseli nad njeno glavo. In še bolj je jokala. Samo te dve roki je čutila kakor laskajoče,

blage spomine tam od nekod iz davna. Kakor roki dobre, čiste matere, katere ona ni nikdar imela. Akordi so zaspali v zraku, odleteli so skozi okno daleč, visoko k solncu. In v sobo se je zavlekel težek, dušljiv vzduh. Veter je zavel dim bližnjih tovarn semkaj gori in nastalo je nekaj soparnega, mokrega, nečistega... Šaša je začutila na svojem vratu dvoje vlažnih, lačnih ustnic. Grbasti Rumunec se je privlekel k njej, kakor gnjusna, požrešna žival, ki čaka svojega plena. Odpahnila ga je, on pa se je grdo smejal:

— Toraj še ni pravi čas? No, čakam, čakam... Poklonil se je zaničljivo in čakal, da je odšla.

Šaša je šla venkaj na ulico, vedno dalje v mesto, med ljudi, med hiše. Njeni znanci so jo srečavali in jo pozdravljali čudno intimno, z malim prezirom v glasu in kretnjah. Žene pa so jo gledale od strani, ponosno s sumljivim zanimanjem, s farizejskim prepričanjem v mirnih obrazih: »Hvala Bogu, da nisem taka!«

Ob novem latinsko - slovenskem slovarju.

Sedel in pisal * * *

Hosana, hosana... velika noč 1899, vstajenje... trume ljudi, vsi so se preoblekli, staro človeštvo je nadelo idealno krinko pomladanske svežosti; narava je tudi preoblečena ter se smeje ljudem, krohota se jim... krojača njej ni treba plačati...

Absens, absum... so besede latinskega slovarja, ki jih sloveni na veliko noč z velikim trudom profesor El Jades, ter abest=odsotenje v vseh onih hrumečih vrstah, ki se radujejo pomladi in sprejemajo žive vtiske živega življenja... sleep je za življenje ter vidi le besede, besede...

Ob koncu leta 1899 po milosti kometov... latinskega slovarja beseda actualis...

Uredništvo »Ljubljanskega Zvona« je v decembrski številki poudarilo veliki pomen aktualnosti za revijo; El Jades je že za več mesecev prej pisal: actualis, e = dejalen, delujoč, na pr. virtutes actuales = praktične kreposti, ter Slovincem dodal ta-le tolmač: non est lacrimis agendum, sed ferro = ne jokaje se umikati, ampak udrihaje prodirati...

Latinski slovar je actualis, ker mi času primerne misli rodi pred uredništvom Zvonovim. Hvala ti slovar, da mi s svojimi besedami budiš misli z vseh strok, na vkriz in poprek mi je mešaš brez redu in metode, uprav moderno... Nova dekadenca piše kakor stari slovarji v pretrganih stavkih, navidez nezvezanih, seveda duhoviti bralec »skaka kakor slavec po drevesu domišljije, leta z umom pod oblake«, zjedinja nezdružljive elemente, polni suhi shema z vsebino...

Zagotavljam vse profesorje, da človek v slovarju pride tudi do aes (aeris) = ruda, bron, denar; vseh slovarskih besedi sladkost presega ta beseda ter sega z zvonkim glasom svojim v globino — žepa in želodca vsem zemljanom; to naj pomislijo tisti, ki skrbе vedno le za se in nikoli nobenega truda ne žrtvujejo javnosti, toda vzoren mi je tisti slovaropisec ki pravi: »Človek ne živi le od klobas, ampak od vsake besede, ki je v Pleteršnikovem ali kateremkoli drugem slovarju«, ali bolj klasično s Senekom: »Nullum studium in bonis numero, quod ad aes exit.«

Že čutim šumenje tvojih kril, resnični duh slovarski, navdihaš me s svojim bistvom; pozdravljen v moji sobi, grško-latinski äër = zrak! Premišljujoč tvoje ime, slišim govoriti Cicerona: »Ostrejšega uma so ljudje tam, kjer je zrak čist in tenak, nego tam, kjer je gost in debel.« Atene, čisto in fino je bilo ozračje, ki je napajalo Vašega duha; Vam, Tebljani, je večna megla sicer debelila telo a ni bistrila glave, bili ste na slabem glasu kot »pingues Thebani.«

Duh slovarski, ki veješ okoli mene, bodi fin, droben, ne tebljanski debel! Ljubljana, naj se vzdigne megla s tvojega belega lica, da boš žarela v ognju misli, drhtela v trepetih nepokvarjenih občutkov...

Aether je čisto, visoko ozračje, kjer nam migljajo zvezde sreče. Komu migljajo? Idealistu, ki ne ve, da so zvezde le grozno mrzla ali grozno vroča telesa... praktični ljudje iščejo eterskih višin na tem svetu, višin slave, blagostanja... multos

evexit ad aethera »affectatio Germanicae originis«, to je pristno klasičen izraz za moderno nemškutarstvo; pri Tacitu so nemškutarji galski Treverci in Nervijci (Germ. 28): »Treverci in Nervijci se sila trudijo pokazati in dokazati germansko pokolenje...«

Da bi naš slovar postal »super aethera notus«, tega mu želim; sporoči nam naj o tem kdaj tisti izmed nas kolegov, ki ga prvega zanese slovarska umetnost — super aethera = na luno, Marta itd.

Sveti večer 1899...

Agape = (krščanska) ljubezen do bližnjega; El Jades, angeljci pojo človeštvu: »Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje«, ti pa delaš čmerikav obraz in miru ti ne poznaš, držaj svojega peresa vrtiliš nervozno v ustih, puliš ga z zobmi, da ga je le še ena tretjina... Agape je za slovaropisca prijetna beseda, ker nima mnogo pomenov; obžalovanja vredno pa je, da v navadnem življenju nima nebenega pomena... Zato sledi nebeški vesti »Mir ljudem!« brž prvi mučenik sv. Štefan, za njim krdelo nedolžnih otročičev, ki so umrli, da bi imelo Herodovo srce mir...

Na nedolžnih otročičev zvečer sem bil v gledišču, da spodobno pozdravim Hamleta, ki hodi že sicer tristolet po svetu, a še je komaj zdaj prišel na slovenski oder; da je ta igra duhovita, to je pač lahko uvidela i vsa galerija, saj tu nastopa duh kar in persona; žal, ljubljansko občinstvo se ga je tako ustrašilo, da je bila prihodnja predstava prazna! — Zato pa ne duhovitih predstav!

Hamletove blazno duhovite besede so mi razgrajale po noči po glavi in mi mešale pero, ko sem drugega dne hotel »slovariti«. Soproga mi je izročila razglednico, ki jo je baš prinesla pošta, češ: »Glej, kako lepa zimska pokrajina je na tej razglednici!« Jaz na to: »Ni mogoče, da imaš tam zimsko pokrajino, zimska pokrajina je tam zunaj!« »Tega pa vendar ne boš tajil«, nadaljuje soproga, »da bi to ne bila naslikana zimska pokrajina, če tudi ni prava!« »Paprlapa«, je bil moj odgovor, »če ni prava pokrajina, pa sploh ni pokrajina, ampak je le podoba, slika, naslikana podoba, prava podoba.., kajti pokrajina ni podoba, podoba ni pokrajina.« »Če je slikar izvršil svoje delo«, pravi mi na to soproga, »imamo pred seboj naslikano podobo in naslikano pokrajino; ali torej ne slika z enim delom podobe in pokrajine?«

Bože mili, kud sam zašo?

Hamletova blazna filozofija mi je očitvidno stresla možgane. To spoznanje pa mi je vendar le rodila ta naslikana podoba, ki je ob enem naslikana pokrajina, a ni pokrajina, da realizem slovstveni lahko slika le podobe, a slika tudi življenje, se ve to ni življenje

samo, ampak je le naslikano življenje... realizem, ki je pravi idealizem.

Fraze, borimo se zoper vas v življenju na vse kriplje; svet nas z njimi obklada, in sami si jih včasih poklonimo majhno torbico, zato je ta borba tako huda; kako se čutim jaz v zavetju vesoljnega miru, če morem kdaj kje imeti fraze za dobro došle...

Slovaropisec ne pozna lepšega trenutka, nego če je ulovil dobro frazo; v slovarjih so fraze pravo zlato... zato zopet k slovarju!

Agaso = konjski hlapec, hlevlar, oslar; ag-aso; agere (voditi), athon pomeni v semitskih jezikih osla, od te semitske besede asinus, germ. asilo, Esel in naš — osel; osla smo prejeli Slovani od romanskih narodov preko Germanije...

Na starega leta dan 1899 sem še le spoznal to resnico o oslu, odkod je naš osel! Prepozno...

Novo besedo bi moral tolmačiti; ura je bila polnoči, misli novih pa ni; novo leto se je pričelo, ki ga bomo pisali žal z dvema ničlami: 1900 = 00.

Dokladek ob koncu mojega spisa in celega devetnajstega stoletja.

Stoletje se z dvema ničlami bliža svojemu koncu...

Nekateri so novo stoletje hteli začeti že s početkom tega leta; to je po mojem mnenju prav nesrečna misel: kdo pa začenja šteti z ničlo? nikdo; le tam se včasih pred vsem računa z ničlami, kamor ne morejo jednote, iz celega izliti, harmonsko razviti značaji, ki jih vodi sveta navdušenost za sveto stvar...

Torej stoletje se bliža h koncu; boj se je v njem bilo mnogo; ruski car jih je hotel končati z veličastnim delom svetovnega miru, a spravi konferenciji v Hagu je sekundiralo topovje ameriško in špansko in za finale ji svirajo Angleži in Buri...

Slovenskih boj se je v preteklem stoletju bilo obilo, črkarskih boj seve; ob enem z ruskim carjem je stopil prof. Levec z mirovnim predlogom o slovenskem pravopisju na dan, a za petami mu je bil boj, ne boj, mesarsko klanje — »v imenu miru in sprave« sta začela tudi Perušek in Ilešič boj; vsi si želimo miru, a vsi ga dosežamo z bojem...

Zdaj je utihnilo pokanje po slovenskih črkah; vse knjige slovenske, vsi časniki z glediščem vred so pritegnili stari Peruško-Ilešičevi stranki, le Levec z »Dom in Svetom« ter »Cvetjem z vrtov sv. Frančiška« svoje goni; eden izmed političnih ljubljanskih listov ne ve, kaj bi pisal... bojim se, da pri nas niti besede niso več varne političnih nasprotij.

Ali je beseda liberalna ali klerikalna, to je zdaj vprašanje.

Tudi pri latinskem slovarju bomo odslej gledali na to načelno razliko med besedami.

Iz ženskega življenja.

Zunaj je sijalo vroče južno majevo solnce, — Karolina Friedler, učiteljica jezikov in pisateljica — pa je sedela na svojem malem divanu ter zamišljeno zrla predse. Zdaj pa zdaj je nervozno premaknila noge; z roko pa je često šla preko čela.

Praznovala je svoj štirindvajseti rojstni dan. A če rečem, da ga je praznovala, sem pač povedala preveč. Kajti ta dan jej ni imel prinesiti nikakih izrednosti: saj ni nihče vedel, da je njen rojstni dan, in tudi sama se je le slučajno spomnila na to, ko je nekaj iskala mej svojim listinami. Čestitalo se jej je časih le h godu.

In sedaj sedi in misli. A misli, ki so se je danes polastile z uprav elementarno silo, niso prijetne. Grenke so in trpke.

Ta 24. rojstni dan, kako nepričakovano je prišel! Sicer njej mladost ni prinesla mnogo veselih ur, obdarila je niti ni z lepimi spomini. Da, prav za prav se niti ni nikdar spomnila na to, da je mlada, da ima mladost neke posebne pravice do življenja, to se pravi, do srečnega, brezkrbnega življenja.

In res ne. Tužne razmere v rodbini so jej že v najnežnejši dobi napolnile malo srce z britkimi spoznanji ter iz njega pregnale brezkrbnost, nezavedno veselost — mladost. Da, v njeni duši dan spoznanja ni pričel z ono rajsko diskretno jutranjo zoro, polno svetosti in milobe, ki vzbudi iz spanja stotisoče nežnih cvetov ter jih osveži z milijoni drhtečih rosnih kapljic, katere tako lahko in varno poljubljajo žarki vzhajajočega solnca... Ne, jutra ni bilo v njenem življenju, bil je takoj dan... Sicer jej je bilo s početka še marsikaj neumljivo, kar je zrla v dnevni luči ali bolje temi... — Bila je zelo zaupljiva napram vsemu neznanemu, a pravic mladosti ni dejanski nikdar uživala. Teške boli in britkosti stale in čakale so že ob njeni zibelki...

In potem sta je umrla roditelja; ostala je čisto sama v svetu, izkušena sicer v tugi, a ne v življenju, Zmučena, plaha, a o tem nepokvarjena, udana in zaupljiva. Tako jo je dohitela skrb za lastno eksistenco.

Ker je imela precej izobrazbe, sprejeli so jo v neko hišo kot vzgojiteljico, bono. Kaka zmešanost pojmov! Šestnajstletno dekle, ki se je učilo pač tega in onega, ki pa o vzgoji nima ni pojma, ki bi marveč še samo najbolj potrebovalo vgoje — tacega otroka se postavlja svojim otrokom za vzgojiteljico. Kako so kratkovidni ti »višji krogi!«

A ona, Karolina, kljub temu ni bila na škodo oni deci, brez ozira na jezikovno znanje.

Nevede jej je vcepljala v mehke duše ljubezen do resnično lepega in dobrega, vzbudila jej globoka, fina čuvstva, katera bi bila mogoče še dolgo, ali tudi vedno spala v obližju lakomiselnosti. Saj

je bila Karolinina duša tako čista in blaga, globoka ko morje, polna tajnih krasot in bogastva...

In nje zunanost je tudi morala biti sila ljubka in prikupna. Saj jej je celo »gospod«, to te pravi gospod major N. S., pri katerem je služila kot vzgojiteljica, često rekel: »Ti srčkana, srčkana moja malenka! Tako te imam rad, ker si tako fletkana, da bi te kar pojedel! In nato jo je nešteto krat poljubil na usta, na oči, na lica, na čelo, na ušesa, na lase, na vrat... In ona se mu ni čisto nič branila! Čemu? Saj jej je bil vedno tako prijazen, kakor da je njen — kaj? No, menda oče! Tudi oče jo je časih tako poljuboval. Bri kosilu jej je »gospod« vedno sam natočil vina, in sicer še preje nego svojim otrokom. »Milostiva«, v katero je bila Karolina naravnost zaljubljena, točila si je vino vedno sama.

Tudi »milostiva« je bila Karolini zelo naklonjena: a vendar je bila mnogo bolj ponosna napram njej, nego njen soprog major. Ta jej je bil zares sila dober. In ona njemu. Iz celega srca mu je bila hvaležna za njegovo naklonjenost in njegovo ljubkovanje. Saj je njena mehka duša tako koprnela po ljubezni — kaki? No — po ljubezni, družega ni vedela. Vse bi bila hotela okleniti s svojo ljubeznijo, vsakega prisiliti, da jo ima rad.

Je-li mislila, da ni prav, da jo major poljubljuje? Sigurno ne. Saj jej niti na um ni prišlo, da bi tako blag in imeniten gospod kdaj storil kaj tacega, kar bi ne bilo prav. Slepota je zaupala v zunanji lik in blesk sveta... Sigurno tudi ni niti mislila, da bi imela »milostiva« kaj proti temu, da jo »gospod« poljubljuje. Zakaj bi je ne poljubil, če vidi, da je dobra in jo ima rad? — In major jo je poljubil često uprav pred nosom soproge. Ali je ista to opazila? Hm, tega ni vedela; a vsekako je želela, da bi ponosna gospa videla, kako dober je z njo njen soprog. —

Major sam ni mislil nič hudega s svojimi poljubi. Tako vsaj jej je trdil nekoč potem... Nje ljubkost in svežost le da mu je neznanosko ugajala. A to je bila nepremišljena igra z ognjem... Nekoč, o neki ugodni priliki — se je zgodilo...

Kaj je storila, tedaj pač ni pojmla in tudi ne razumela. A neka nezavedna temna slutnja jej je vstala v srcu; jokala je nevdržno, strastno, dasi ni vedela vzroka.

Tu je Karolina Friedler bolešno zaječala, za hip pokrila obraz z rokama ter v duhu ponavljala besede, katere je že tolikokrat šepetale:

»Da, da — grešila sem, prostituerana sem! A nehoté, Bog ve, da nehoté! Zakaj me ni varovala osoda, zakaj mi ni preje razkrila vse teme dejanja, vse teže izgube? O — zgodilo se je, a brez moje krivde.« —

Brez njene krivde, da. A tó stvarí ni spremenilo.

Minila so leta po onem dogodku. Iz zaupljive, neizkušene mladenke je postala resna, življenje in vse njegove globine in teme dobro poznajoča ženska. Tuje zlo jej je dalo spoznati njeno lastno zlo, in to spoznanje je pretreslo globine njene duše. Bila je tako idealna, tako vzvišenega mišljenja, in sedaj ona sama onečaščena, zamazana, oskrunjena!

Kesati — se ni imela ničesar. A tem globočje je obžalovala svojo nesrečo. Saj je bila tedaj še mlada, čutila je burno hrepenenje po ljubezni. Čutila se je žensko, zdravo, koprnečo... A kako sme misliti na ljubezen, ona — onečaščena, oskrunjena! Kako se sme ona približati oltarju svetega materinstva?! Le ne vredno bi postala mati in storila bi nov zločin, ker bi na svet rodila bitja, že omadeževana z njenim grehom. In bi se li sploh ona upala približati možu, da bi jo ljubil, bi se mu li sploh upala hrepeneča in ljubeča pogledati v oči — ona?! Ona da bi se še pustila ljubiti, obožavati?! Ne, nikdar, nikdar! Ona je oskrunjena, onečaščena, da. Toda njeni ideali so še nedotaknjeni, čisti, beli ko lilije, jasni ko solnce, — tako rajsko lepi! In teh idealov noče, noče umazati, noče izgubiti, živeti jim hoče... Ne, ona ne bo profanirala ljubezni — Bog naj jo sodi! —

Tako si je ponavljala Karolina vsak dan, živela čisto ter se ogibala moških. Motrila je življenje okoli sebe, zajedala se v globoka razmišljanja ter s strastjo proučavala teška socialna vprašanja. Postala

je samostojna učiteljica jezikov ter ob enem pisateljica. Ni pisala mnogo, a v svoje spise je polagala dušo in srce. In njeni spisi so ugajali, uživala je ugled in spoštovanje. Pa to jo je zadovoljevalo le kot človeka. Bila pa ni samo človek, marveč tudi žena, in vse nje bivstvo je klicalo to in klicalo po ljubezni, po vroči, strastni silni, ljubezni! Bilo je tem hujše, čim bolj se je ustavljala, čim bolj je dušila ogenj v prsih. Imela je včasih grozne trenutke, ko se je borilo njeno prepričanje z nebrzdami željami in koprnenjem srca. V takih trenutkih je proklinjala svojega skrunitelja. Ko bi se bila vsaj vdala iz ljubezni, ljubljenu, čistemu možu, ko bi bila vsaj enkrat ljubila. A tako!

Trpela je grozno. Ljudje pa so govorili, kako je čista, nedotaknjena in — mrzla. —

In danes praznuje svoj štirindvajseti rojstni dan. Dobro vé, kaj pomenja starost štirindvajsetih let za žensko: biti neha predmetom vroče mladeniške ljubezni. In da si je tolikrat ponavljala in zabičala, da noče ljubezni profanirati, da ne sme misliti nanjo — jej je vendar čudno tesno in mučno pri srcu — ob slovesu z nepoznano mladostjo...

Ali bo ostala zvesta svojim idealom do konca? Na to vprašanje si Karolina ni odgovorila. Stopila je k oknu in ravno še videla, kako je izginilo solnce za bližnjo goro... Dolgo je zrla v ono smer. Solza pa, ki se jej je utrnila v obeh, zadrknila jej je počasi po licu ter padla na ovenele cvetke na oknu...

Ivanka.

Organizacija žen.

I.

V sedanjem času se pojavljajo na vseh straneh nove razmere; onemoglost in antikviranost starih tradicij se kaže vedno določneje. Ni težko opaziti velikega, občega preporeda v družbi; isti se vrši počasi a sigurno, neodoljivo, najširših mas se je polastila globoka zavest nove bodočnosti, novih razmer. Ta bodočnost polni vse s čudno, lepo, veliko nado; vse se pripravlja nanjo z nepokojno marljivostjo, z neugnano delavnostjo. Najlepše znamenje te boljše bodočnosti je z d r u ž e v a n j e moči na vseh poljih, v vseh stanovih, z d r u ž e n o s t r e m l j e n j e z a s k u p n i m c i l j e m. To je najznačilnejši simptom, kajti to obče združevanje, ta solidarnost nam jamči, da se gre za vzvišene cilje, ki nimajo koristiti le pojedinca, marveč vsej družbi. A za te cilje še treba mnogo borbe, treba še premagati marsikatero zapreko, ki temelji v starih navadah in podedovanih odnosajih.

Vsi produktivni stanovi se vdeležujejo tega boja, združeni v trdnih organizacijah; vsaka stroka deluje sicer pred vsem za svoje specialne pravice po-

sebej, a ob jednom tudi za vseobče koristi. Povsod pa je organizacija temelj in vir nadaljnemu delovanju. Tako vidimo dandanes organizirane delavce in razne obrtnike, pa tudi vsi drugi stanovi iščejo v organizaciji svoje dobro, n. pr. učitelji, zdravniki, uradniki i. dr. Celu duhovniki snujejo svoje organizacije.

Vse se giblje, nihče noče zaostati v delu, nihče noče več svoje osode apatično prepuščati slepim razmeram. Le ženske, katerim so sedanje razmere najbolj krivične, vsled česar imajo od bodočnosti upati največ, le one se še niso vzdramile, le one še drže križem roke in klanjajo vrat. A tu moram žalibog povdarjati, da se sme to trditi zlasti o našem slovenskem ženstvu, kajti drugod, n. pr. na Češkem, Niževavstrijskem, v Rusiji, Nemčiji, Franciji, na Švedskem in Norveškem, Finskem, zlasti pa v Ameriki, se je že pogumno dvignilo ter se z ognjevitimi, svežimi močmi bori nevstrašeno za lastne in občečloveške pravice. V vseh teh deželah nahajamo že čile ženske organizacije, društva, ki dosežajo najlepše vspehe ter pri-

čajo, koliko premore ženska, ki se je vzbudila iz suženjske noči ter se zavedla svoje zmožnosti in moči. Sila žalostno pa je v tem oziru še pri nas na Slovenskem. Moj Bog, kako tužno! Nikakega življenja mej ženskim svetom, nobene čile, plemenite samozavesti, nikakega skupnega delovanja, nobenih vkupnih ciljev — samo životarjenje posameznih, raztresenih bitij! Celo edini zavod na Slovenskem, ki je izključno v ženskih rokah ter ima vzvišen namen, reševati naše nižje ženstvo gmotnega in npravnega propada — zavod sv. Nikolaja v Trstu — kako malo, malo smisla za njegovo misijo še živi mej našim ženstvom! Edina svetla točka v tem oziru je družba sv. Cirila in Metoda, v kateri sodeluje na jako časten način in z lepimi vidnimi vspehi tudi slovensko ženstvo. Sicer pa, koliko dragocenih moči še gineva med nami brez koristi, nerabljenih in nepoznanih, v škodo Slovenstva in človeštva!

Rojakinje, vzbudimo se vendar, da ne zamudimo važnega trenutka, ki nas kliče na delo! Vstanimo, združimo se v skupno borbo za skupne cilje! Ne dovolimo, da bi se še nadalje z nami postopalo, kakor s slabostnimi, nevednimi otroci ali pa z brezpravnimi robovi! Ne izročajmo se na milost in nemilost nikomur, uporabljajmo svoje lastne sile, bodimo cele žene, ne pa — igračice!

Organizirajmo se! Kajti edino le trdna, močna organizacija nas more dovesti do naših idealnih in zlasti do naših praktičnih ciljev. Kar se poslednjih tiče, bi bila pač najbolj umestna strokovna organizacija; posamezne stroke bi pa lahko bile združene v vseslovensko žensko zvezo pod skupnim vrhovnim vodstvom. Tiste stroke, v katerih so ženske le maloštevilno zastopane, naj bi se posebej združile v večje skupine, n. pr. pisarniške uradnice, knjigovodkinje, trgovinske uslužbenke itd.

Potrebna bi bila organizacija tovariških delavk v raznih krajih, organizacija nataric, nadalje šivelj in modistkinj, organizacija poštnih upraviteljic, učiteljic, vrtnaric itd.

Jasno je, da bi strokovne organizacije bile velikanskega pomena za naše ženstvo, kajti kakor se sedaj nihče ne ozira na naše težnje ter nihče o njih ne razpravlja, tako bi organizirane ženske postale činitelj, katerega bi se ne moglo prezirati, s katerim bi se nasprotno moralo računati. Kdo se n. pr. sedaj pri nas zanima za to, koliko zaslužijo šivelje, ki niso samostojne, marveč hodijo delat v večja podjetja? Nihče. Nihče se ne zmeni za to, kako neodpustno se izkorišča ta dekleta, ki zaslužijo v 8—10 in več urah često le 25 in le izjemoma več nego 50 novčičev na dan. Dotičnice so navadno hčere ubožnih roditeljev, z mogimi otroci, ki že komaj čakajo na bori za služek starejših otrok, v tem slučaju deklet. Iste pa bi radi seveda tudi nekaj prihranile zase, za svojo obleko; saj je umevno, da se tudi ubogo dekle rado

mično obleče — kdo bi ji to zameril! A ves nje za služek znaša komaj toliko, da bi si zamogla nabaviti najpotrebnejšo obleko, perilo in obuvalo. Mati s svoje strani pa zopet brezobzirno zahteva svoj delež, čemur se ni čuditi, saj jo na vseh straneh tirjajo upniki za živila, stanovanje, obleko itd. ter jo vsaki dan sproti skrbi, kaj bo dejala v lonec, krog katerega se zbere toliko in toliko udov družine. Da se o vsem tem pojavljajo mej hčerami in stariši sila mučni prizori, je pač umevno. Kako lahko zaidejo ta dekleta na opolzlo pot, ne treba še posebej povdarjati.

Tudi prodajalkam se ne godi mnogo bolje. Mej njimi jih je dosti, ki zaslužijo samo po 15—20 gld. na mesec; s tem denarjem si morajo plačevati stanovanje, perilo, hrano ter se ob enem še dostojno oblačiti. Kako je to mogoče, ne da bi trpele pomanjkanja na eni ali drugi strani, to je težko uganiti. Sicer je res, da dolgoletnim, izvežbanim prodajalkam plačujejo po 30—50 gld. na mesec, a to so le izjeme. Sicer pa morajo za to plačo storiti prav toliko, kolikor bi delali moški, ki bi pa za to delo zahtevali in tudi dobivali po 10—20 gld. več.

Podobno je tudi z učiteljicami in poštnimi upraviteljicami. Plača, ki jo dobivajo prve in druge, je mnogo manjša nego ona, katero prejema njih moški kolegi, čeprav je tudi plača poslednjih vse preje nego sijajna ali tudi le zadostna. Sosebno razmere učiteljic so v nekaterih krajih neznosne.

Tako bi se dalo navesti še mnogo drugih strok, v katerih se ženske po krivici zapostavlja za moškimi. A ne le glede plače nego tudi v marsikaterem drugem oziru trpijo ženske, ki si imajo služiti same svoj kruh, kričeče krivice ter živijo v uprav ponižujočih odnošajih, sosebno vsled brezobzirnega in malo taktnege vedenja moških kolegov in, žalibog, često tudi gospodarjev. V posameznih slučajih se tu in tam pač časih kaj ukrene, a v obče ostaja vedno vse pri starem, ker ni nikogar, da bi nezdrave odnošaje temeljito osvetlil in ker sploh malokdo smatra ženske enakopravnimi udi človeške družbe. Vse drugače bi bilo tudi v tem oziru, ako bi se ženske sistematično organizirale; vse drugače bi se jih vpoštevalo in vse druge vspehe bi dosegale, ako bi nastopale solidarno. Marsikaj bi lahko pridobile združene, kar se pojedinicam odreka. Pa tudi moralno korist bi prinašala ženskam pametna organizacija: vzbudila bi jim samozavest, postale bi odločnejše, značajnejše, in mar katero zlo bi bilo udušeno ali vsaj znatno omejeno.

Po dosadanjem potu itak ne moremo dalje. Vsak razsodni človek, ki ni slep za pojave v socialnem življenju, mora izprevideti, da je načelo, po katerem ženska sodi samo za dom, v sedanjih razmerah postalo nesmiselno. Ne kakor da bi ženske ne hotele več biti gospodinje, marveč zato, ker ogromen odstotek istih nima prilike gospodinjiti. Kajti mož, ki ima količkaj ugodno socialno stališče, izbere si ženo

v boljših, denarnih krogih, in tako ostajajo revnejša dekleta, ki tvorijo veliko večino, sama, prisiljena, da si iščejo kjer koli svoj vsakdanji kruh. Pa tudi tista imed njih, ki so se omožila z moškimi jednake socialne vrste, morajo izvečine z možem vred hoditi na delo v tvornice ali kako drugače prispevati k moževemu zaslužku. O razmerah v takih družinah bi se dalo napisati dolga poglavja. Tu ni mož, ki bi rekli: ženska ostani doma zato, ker je ženska, a mi moški hočemo skrbeti za njo, ker je to naša dolžnost in naša naloga. Tako ne poreče niti brat svoji sestri. Za vsako žensko, ki ni preskrbljena v zakonu in je tudi sicer brez premoženja, velja neizprosno: »S trebulom za kruhom.«

Kaka ironija je toraj v tem, če se ukazuje ženskam, naj bodejo gospodinjje! Značilno za možko »viteštvo« je pa sosebno dejstvo, da se sicer prav nič ne zgražajo, ako vidijo ženske delati po raznih še tako nezdravih tvornicah, ako jih vidijo mučiti se s šivanjko, tekati po cele noči po zadublih gostilnicah iz jednega prostora v drugega, streči pijanim ali pretirano natančnim gostom ter pustiti, da vsaki uganja ž njimi neslane in čisto ostudne šale in dovtype; prav nič nimajo zoper to, da ženske strežejo surovim zidarjem ter od ranega jutra do poznega večera nosijo v težkih škafih omet na visoke odre, ali podajajo opeko; nič jih ne skrbi, če vidijo ženske opravljati druga teška ročna dela; kar nič se ne spodtikajo niti nad tem, da ženske za vsakdanjo hrano prodajajo svoje telo, svoje zdravje, svojo čast na cestah ali v nemoralnih hišah — vse to jim se ne zdi »nežensko«, vse to jim je popolnoma v redu in naravno. Gorje pa, ako se potezajo ženske za kako boljšo, lažjo službo, n. pr. v pisarnah in raznih uradih! Takoj je vse na nogah proti takim nezaslišanim, nenaravnim, neženskim zahtevam. Dovtipov in satir v besedi in podobah o »ekstravagantnih emancipistkah« kar dežuje, ali pa se hoče svet na kak drug način prepričati, kaka gorostasnost bi bila — ženska za pisarniško mizo.

Jasno je toraj, koliko imajo ženske pričakovati od dobre volje moških, jasno tudi, da tem razmeram nujno treba temeljite odpomoči. Ne prestaje druga, nego da se vzdignemo same v mejsebojno pomoč, katero pa nam zagotovi edino le primerna organizacija, organizacija, katero morajo zasnovati in voditi ženske same. Tu ne treba nikakih visokodonečih imen pred-

sednikov ali tudi predsednic v svrhu reklame, tu treba le delavnih, agilnih moči. Saj namen organizacij ni prirejanje veselice in gledališčnih predstav, ki so često jako dvomljive vrednosti in koristi, marveč resno praktično delo, ki nima nič opraviti z javno efemerno slavo, niti z miloščinami v tej ali oni obliki.

Vsekako pa morajo ženske ob enem vsikdar in povsod solidarno delovati z moškimi za vseobči blagor. Te solidarnosti ne smejo ženske pustiti iz vida, nikdar ne smejo pozabiti, da same zase niso celota, nego da so le del družbe, s katero jih vežejo nerazrušljive vezi in najsvetejše dolžnosti. Kar je občečloveškega v najplemenitejšem zmislu besede, to bodi tudi žensko, in kar je sveto družbi, bodi sveto tudi ženski.

Toliko za danes. Prihodnjic hočemo podrobneje govoriti o sestavi in pravilih posameznih organizacij. Ker pa »več oči več vidi« in je posamezniku teško natanko poučiti se o razmerah v raznih strokah, bila bi od srca hvaležna za vsako poročilo o dejanskih odnošajih in za vsak praktični nasvet. Obračam se toraj do slovenskih gospa in gospic, z uljudno prošnjo, da bi mi blagovolile čim prej prijazno poročati o strokah, v katerih delujejo ali katere so jim inče dobro znane. Za slučajno debatiranje so »razgovori« drage volje na razpolago.

A naj zaključim ta poziv s prekrasnimi besedami, katere je govoril o solidarnosti francoski trgovinski minister Millerand ob otvoritvi pariške svetovne razstave. Slavil je napredek v znanostih, pred katerimi se mora umikati celo smrt ter dejal: »A vedi se ima človek zahvaliti še za drugo veliko uslugo; ista mu razlaga skrivnost gmotne in naravne veličine človeške družbe, skrivnost, ki je izražena v edini besedi: s o l i d a r n o s t. Ustanove sindikatov in vsakovrstnih društev v mejsebojno pomoč, ki naj skrbe, da se individualno slabotne zveže v odporno celoto, vse to je onoliko dokazov človeške solidarnosti; ta solidarnost ima namen, da zmanjša nejednakosti, ki vzbujajo nezadovoljnost v krilu vsakega naroda, a so nastale po naravi ali pa vsled socialnih razmer; ona hoče otroke istega naroda združiti z vezjo pravega bratimstva. Učinki te solidarnosti pa se ne ustavijo v mejah posameznih koristi, misli in čutov, pomešajo se, zarastejo med seboj v celoto, ki razširja blagor po vsej zemlji, v celoto, ki nam dovoljuje, da mislimo že sedaj na novo, boljšo dobo...«

Ivanka.

Za naše žene, ki si same skrbe za existenco.

Nikdo mi ne bode oporekal, če trdim, da so članki o ženskih študijah na univerzah za nas žalibog sedaj le akademične vrednosti. Kolikor je meni znano, imamo le gospico Jenkovo iz Ljubljane, ki v Petrogradu študira medicino, ki se je posvetila višjim študijam. In končno, to ni samo vprašanje principov, tudi ne talenta, ampak mnogo več vprašanje okoliščin, posebno gmotnih. Ako ima pri nas kaka gospica nepremožnih stanov željo do višje naobrazbe na univerzi, ostane ta njena želja, pri vsej nadarjenosti, pač le želja, čisto samo zato, ker ji manjka denarja. Če bi imele me slovenske žene širšo in dobro utrjeno organizacijo, katero bi podpirale posebno tudi premožne Slovenke, — menim, da bi sčasoma tej organizaciji poleg družega ne bi bilo tako težko, vzdrževati jedno ali več Slovenk na kaki domači avstrijski ali kaki drugi inozemski univerzi. Pa to bi bil vrhunec delovanja te organizacije. Čakalo bi jo prej mnogo družega, nujnejšega dela, prav doma pri nas, — in potem tacega jedinstva za sedaj pri nas še ni. —

»Slovenka« se mora pečati pred vsem z dejstvi, ki najbolj tišče naše ženstvo in to ne samo z vojevanjem proti omejenemu duševnemu horizontu naših žen, ampak tudi proti razmeram vsakdanjega življenja samega pod katerega težavami robuje največji del, — t. j. revnejši del našega ženstva. Pisalo se je sicer mnogo o poselskem vprašanju, in družba sv. Nikolaja v Trstu je častna izjema, edina prikazen, ki dokazuje, da se je v obrambo socialne bede naših revnejših slojev ženstva pri nas od strani žen dosedaj sploh kaj storilo. Ali to še z daleka ni vse. To je samo začetek, nekaka vzpodbuja in dokaz, da se z resno voljo lahko mnogo stori, — ako se le hoče.

Prej, ko sem imela mnogo prilike študirati razmere žen, ki si same služijo kruh, bodisi kakor delavke, bodisi kako drugače, bila sem še premlada in preneumna, da bi se bila drugače zanimala za njih stanje kakor mimogrede. Kar vem, vem le, ker so se mi dejstva naravnost usilila, ne da bi jih bila pri posebnem raziskovanju opazila. To pišem posebno za to, da opozorim druge na to hibo, da opozorim posebno dotične žene same, da bolj kritično motrijo svoje stališče, da se ne vdajajo topo razmeram, kakršne so, temveč da si tudi same iščejo odpomoči.

Hvaležno bi bilo za vsacega človekoljuba, osvetliti posebno stan naših delavk. Na deželi dobivajo po 30 kr in hrano, ali 50 brez hrane, med tem ko dobivajo moški več kakor še enkrat toliko, četudi delajo ženske ravno tako dolgo in povprečno ravno toliko, kakor moški. Seveda, da n. pr. kosec porabi razmerno več moči, kakor grabljevka, ali da bi bilo delo grabljevk polovico manj vredno od kosca, — to ni res. Ali

na deželi stanje delavk še ni najžalostnejše. Navadno imajo družino, ali moža, ali brata, ali očeta, ali sorodnike, s katerimi živijo in ki tudi služijo. V mestu pa je to drugače. Delavka stoji navadno sama, pa bodisi potem že navadna delavka ali delavka v tvornici. In ona ne služi toliko, da bi se mogla zadostno hraniti in da bi ji ostalo še za obleko in stanovanje. Naj le kdo pogleda delavke v tabačni tovarni. Vse so še jako mlade, ali koliko zdravih lic se vidi! In tudi ni čuda. Nekoliko vodene kave za zajuterk in večerjo — pač ne more utrditi telesa. Nezadostna hrana, slabi zrak v tovarni in še slabji v tesnih, mokrih stanovanjih jim mora sčasoma izpodjesti zdravje in oslabiti truplo, da podlegne prvim kalem boleznim. Delavkam v drugih tovarnah se godi še mnogo slabje. Še ako so zdrave, morajo delati dolgove, da se prežive, če pa zbole, zapadejo povsem revščini in pomankanju. Da morala v takih okoliščinah ne more biti prevelika, je umljivo. Moj Bog, mlade so in samo moliti jim tudi ne more biti dovolj, a drugega nimajo. Družine, kjer stanujejo, imajo po jedno sobo, ki je večkrat ob jednom tudi kuhinja. Do deset ali še več ljudi spi v jednom prostoru, otroci, odrasli, moški, ženske, domači in tuji. Pogovarjati se tudi nimajo o čem drugem, kakor o raznih dogodbicah svojih tovarišic. Nekateri bi morda ob nedeljah čitale, pa kako naj si delavka kupi knjig, in, eto, par znancev — vojakov pride, par tovarišic, pa hajd na ples v gostilno. Prav z malimi stroški in z malo dobre volje bi se ustanovila, recimo, v Ljubljani čitalnica za ženske, kjer bi imele le žene za mal prispevek, morda 1 gl na leto, pristop. Naši slovenski časopisi bi gotovo radi brezplačno ali vsaj z izdatno znižanimi cenami odstopili po izvod takemu podjetju in za knjige bi se poskrbelo z radovoljnimi prispevki in darovi. Morda bi se našel tudi kak človekoljubni zdravnik, ki bi vsak teden eno ali dve uri dajal bolnim udingam brezplačne svete, in odbor bi poskrbel eventualno tudi za odvetnika, ki bi dajal članicam informacije v raznih pravnih zadevah. Prirejala bi se predavanja, podučne in praktične smeri, in društvo bi si gotovo v vseh krogih ženstva pridobilo simpatij. V mnogih mestih obstoje jednaka društva in krasno uspevajo, tudi pri nas bi bilo vredno poskusa.

Iz srednjih stanov prihaja pri nas nebroj prodajalnicark, ekspeditoric, učiteljic, vrtnaric. Ni jim poslano na rožicah, a od nikjer ni nobenega glasu o njih v javnost, učiteljice seveda odračunam. Moj Bog, jaz vem, da so n. pr. prodajalnicarke plačane posebno v začetku tako slabo, da je pravi čudež kako sploh žive; ako jim domači ne pomagajo, morajo giniti gladi. Ne govorim v šali! Po dvanajst, petnajst

goldinarjev imajo na mesec, ali pa še ne. In koliko časa traja, predno si dobe boljše mesto; čisto se že postarajo, predno sploh pridejo do tega, da morejo živeti brez podpore sorodnikov. Njihovi kolegi, trgovski pomočniki, jih gonijo iz svojih društev, češ, ne trebamo vas, samo konkurenco nam delate! Da služijo za manjšo plačo kakor oni, jim ni všeč; ako bi se potegovala za to, da se uresniči edino pravično merilo: »za jednako delo — jednako plačilo«, bi jih tudi ne pustili. In prodajalničarke molče. Prav nikjer se še ni čula najmanjša pritožba v javnosti. O kaki organizaciji ni niti sluha in vendar je pri nas prodajalničark na stotine. Inteligentne devojke so med njimi, ali prav nobena ne pride do razmišljanja o svojih razmerah, do tega, da bi iskala med tovarišicami razne podatke in stopila ž njimi jedenkrat v javnost, da naši »idealni« ljudje vidijo, da je tudi pri nas žalibog veliko število žensk, katerim ni dano greti se ob prijaznem rodbinskem ognjišču. Najprej treba vendar vedeti, kako stvari stoje, sčasoma bi se dalo tudi kaj resnega storiti. Seveda si vsaka misli: Kaj bo pomagalo! Pa to je bojzljiv, malodušen izgovor, za katerim se skriva topost in resignacija. Hipoma se kajpak ničesar ne doseže, vstrajno delo pa vodi vselej do cilja. Ne sme se gledati vselej samo na osebno korist; če ti nimaš nič od tega, imela bo morda tvoja tovarišica ali vsaj one, ki pridejo za teboj.

Pisati o stanju ekspeditoric, bo rekel kedo, bi bilo neumno; one so itak odvisne od poštne direkcije, toraj indirektno od države in tu bi bilo delo v tako malem obsegu brezuspešno. No, to končno tudi ni popolnoma res. Ekspeditorice so še mnogo bolj odvisne od posameznih poštarjev. Ekspeditorica je na deželi nekak ud družine, in to razmerje ji prav lahko kratki še oni pičli prosti čas, katerega ji služba dovoli. Ako se še posebej ne zna prikupiti poštarjevi družini z raznimi uslugami, ki kratijo njeno svobodo, ji zna biti to ne samo jako neugodno, ampak naravnost osodepolno, ker si bode poštar o prvi priliki poskrbel za drugo, njemu pripravnejšo moč. In potem tudi o prostem času samem. Na brzozavnih postajah ima uradne ure od 8—12 in od 2—6, a ob 9 zvečer mora biti zopet pri aparatu, — ni-li došla morebiti kaka brzozavka. Ob nedeljah ima dopoldne službo, popoldne jedno uro, zvečer ob šestih odpravlja pošto, ob devetih zapre aparat. In to dan na dan, vse leto

brez presledka. Ako hoče imeti par dni počitnic, mora si sama poskrbeti za nadomestilo. Prosto ima sicer hrano in stanovanje, a njena plača tudi ne preseza mnogo zaslužka srednje kuharice (10—15, morda kje tudi 18 gld.), katera ima poleg vsega vsaj še nekaj prostih nedelj. Razmere v mestu mi niso toliko znane; da pa tudi niso sijajne, je gotovo. Koliko jih vedno čaka samo na umeščenje, in dobiti mesto brez protekcije, je že jako težko.

Vse to sem napisala samo zato, da vspodbudim prizadete kroge naših žen, da same pišejo o svojih razmerah. Saj je tvarine več kakor dovolj. Čas dela, delo samo, plača, bolniško zavarovanje, domače življenske razmere itd. itd. Moj Bog, mislečemu človeku s: vsa ta teška vprašanja sama vsiljujejo.

* * *

Dodatek. Odposlala sem ta dopis uredništvu »Slovenke«, a gospdč. urednica mi ga je vrnila s prošnjo, da ga nekoliko preuredim, da bi ne bilo ponavljanja in eventualnega protislovja s člankom, katerega je ona sama slučajno o istem predmetu, ravno isti čas napisala. Prečitala sem obadva članka, ker mi pa ravno sedaj primanjkuje časa in ker menim, da ponavljanje ni tako usiljivo, naj dodam le še nekaj opazk.

O protislovju seveda ne more biti govora. Jaz se povsem strinjam s predlogi urednice in moj nasvet specijelno o ustanoviti ženske čitalnice se mora smatrati tudi le kot del vse organizacije. Želeti bi bilo le, da se ta organizacija čim prej in s kolikor večjo energijo začne. Že do prihodnje št. »Slovenke« bi se moral izdelati popoln načrt za vse delovanje in potem naj bi se začelo z delom na vseh točkah. Seve, da se samo s pismi in članki ničesar ne stori, pred vsem treba osebnih dogovorov, spodbujanja, svetovanja, debat, — z jedno besedo podjetnih agitatork in neustrašenega energičnega nastopa.

Dobro bi bilo, da bi se zdaj vse pripravilo, dogovorilo in definitivno odločilo, a v počitnicah bi se morda že lahko sklical glavni sestanek vseh žen, ki se sploh za žensko gibanje kaj zanimajo. Referiralo bi se o vseh mogočih strokah, v katerih naše ženske delujejo, dogovorilo in odobrilo statute in določilo, kako in kaj naj deluje novo vseslovensko žensko društvo, — katero Bog dal, da se čim preje ustanovi.

Zofka Kveder.

M-i.

Kakor zarja izza gore
rdeča in krasna
na življenja si obzorji
mojem zgodaj ti vzešla.

Kakor zarja spet za gore
potopi sijaj,
zame ti si zatonila —
ne za čas — za vekomaj.

Anton Medved.

N a m o r j i.

Anton Medved.

Thalassa! O morja
nedogledni svet!
Da se povrh tebe
lahko zibljem spet!

Vriskaj, moje grlo,
srce moje, tolči,
tléskajte mi roke, —
le spomin, ti — molči!

Ti budnik mi dnevov
britkih, kakor strup,
molči! Vstaja, vstaja
srečonosni up. —

Nekaj o organizaciji ženstva.

Spisala Danica.

Nedvomno, i med Slovenkami se je jelo gibati. Razni budeči glasovi odmevajo po deželi. Glej, tu in tam dvigne dremajoča Evina hči trudno glavo, ozirajoč se po zvokem glasu, ki jo je vzdramil iz mučnih sanj. Ozira se in gleda, spočetka še z motnim, od dolgega spanja otopelim pogledom, a čim dalj gleda in sluša, tembolj se ji zbistri oko. Ponosno se naposled vzravna, krepko steza otrple ude, in kakor če bi ji bili vlili oni vabeči glasovi novega življenja v onemogle žile, s tako gibčnostjo se okrene na ono stran, od koder ji je zadonel glas ter mu sledi, pridruživši se kličečim glasom, in njen glas se združi z onimi v prijetno harmonijo.

In čim dalj, tem več glav se dviga, in pride čas, ko bode vzdramljeno vse ženstvo, vse jedino v duhu napredka in svobode.

A dotlej seveda je še dolgo, dolgo.

Res, daleč bivamo tu od sredotočij človeške kulture. Kar se tam dogaja, pride še-le po dolgih ovinkih do nas. In večinoma nismo niti deležni blagra novjših kulturnih pridobitev. Le pisana beseda nam daje poročilo in s strmečimi očmi in zavistjo v srcu čitamo, kaj vse se dogaja tam zunaj v velikem svetu.

Koliko pa je še ženskih, ki nikdar ne vidijo tiskane črke, ki nikdar nič ne čujejo o idealih, kateri širijo prsi njihovim sestram, jim dvigajo pogum in samozavest. Koliko jih je še, ki niso mogle čuti bojnega klica, ker do njihovega tihega hrama še ne seže. V tihi nevednosti živijo svoje skromno življenje, kakor so se naučile po vzgledu svojih mater, a v njihovih srcih gloda črv nezadovoljnosti in hrepenenja. A one ne vejo zakaj, in ne vejo, kako. Saj jim ni še nihče tega povedal in nihče jim še ni pokazal izhoda na lepšo, svetlejšo pot.

Pa kaj hasnijo tem ženam i najlepše knjige in najtemeljitejše razprave po strokovnih listih, ko jih nikdar ne vidijo? Takim ženam treba živega izgleda, da se ob njim vzravnaajo, posnemajé ga in ponavljajé.

A k temu treba ženske organizacije.

Ako hočemo torej povzdigniti i slovensko ženo na nivô občega napredka, na stališče, na kojem stoji svobodoljubno ženstvo vsega sveta, treba da združimo svoje moči k skupnemu delovanju — treba nam ženskega društva.

A namen tega društva bi bil v prvi vrsti izobrazba ženstva vseh slojev.

Kajti brez izobrazbe ni spoznanja, a brez spoznanja ni moči.

Kako razceplja naše ženstvo lepe svoji moči o neplodnem delu, a njega duh mre in gineva! In lepa človeška cvetka postaja v duhomornem mrtvilu le stroj plitvega vsakdanjega življenja.

A to zabraniti bi bila naloga ženskega društva.

Glavni namen tega društva bi moral biti, kakor že preje omenjeno, izobrazba ženstva. V to svrhu bi se morali prirejati poučni večeri, predavanja, diskusije itd. In sicer bi morali biti poučni večeri dvojni: jedni v poljudnem tonu — brezplačno — za niže sloje, drugi — proti primerni vstopnini, ki bi stali na širši znanstveni podlagi, za omikance.

Ko se vzbuja sčasoma v ženski zanimanje in veselje do duševne izobrazbe, razvija se tesnejša organizacija tako rekoč sama ob sebi. Ženstvo bode spoznalo, kaj pospešuje njega koristi, a ako pride do spoznanja, mu ni več pota nazaj. Edina pot mu kaže potem le še naprej.

Seveda bi moralo razpošiljati društvo svoje pionirke iz središča po deželi, kajti organičen razvoj je mogoč le tedaj, ako se ga vdeležuje vsa dežela nakrat. Prirejati bi moralo torej razna predavanja tudi po manjših mestecih. Samo ob sebi umevno pa je, da bi morala biti zbrana v društvu ženska elita vse dežele, in ne le onega mesta, v kojem bi se osnovalo.

Glavni pogoj za razvoj mladega društva bi tvorila seveda zveza z drugimi velikimi društvi (n. pr. Allgem. österr. Frauenverein na Dunaju), na koja

bi se naslonilo, se organiziralo po njih vzgledu ter črpalo in njih izkušenj. Kajti gotovo je, da morajo prestati vsa taka podjetja prvotne otročje bolezni, kojim izgoniti se je moči jedino le ob izkušnji drugih.

Naj se mi ne ugovarja, da takega društva ne potrebujemo, da nas je premalo, in kaj je še več takih tesno-srčnih ugovorov. Ako vsepovsod in vedno vse odklanjamo kot nepotrebno, se ne bodemo ganili nikdar z mesta. Ako pa nočemo docela zaostati za drugimi narodi, treba nam le enkrat pričeti, in to čim preje, tem bolje.

Da nas je malo, naj nas ne straši. Čim manj nas je, tem tesneje se moramo združiti, ako hočemo kaj doseči. Le v slogi je moč. Glas posameznika umolkne nezaslišan, toda združen z jednako mislečimi, zamore učiniti čudežev.

Zato ne odlašaj, slovenska žena, vzdrami se, giblji se, zaznaj, da je i v tvojih mišicah moč! Vporabi jo in videla boš, kaj zamore doseči krepka volja in železna vstrajnost. Kajti naloga je sicer teška in trudapolna, a v daljavi migljajo zlati cilji.

❁ ❁ ❁ Listek. ❁ ❁ ❁

Književnost.

Dragotin Kette. Poezije. V Ljubljani 1900. Založil L. Schwentner. Zbrane poezije nadarjenega a žalibog prerano zamrlega pesnika Dragotina Ketteja so izšle. Ako pomislimo, da je štel Kette o svoji smrti stoprv 23 let, čuditi se moramo obsežnosti knjige, ki leži pred nami. Še bolj pa moramo občudovati globokost in dozorelo resnost, ki se zrcali v teh pozijah, ki vsekako ni navadna pri toliki mladosti in ki kaže, da pesnik Kette ni samo čutil, marveč tudi mnogo mislil. Posebno karakterističen za Kettejeve pesmi je pristni narodni duh, ki veje iz njih, ter prosta, lahka, čisto neprisiljena dikcija, ki človeku tako dobro deje in ki jo tako često pogrešamo pri nekaterih pesnikih. Kitica za kitico teče tako gladko in naravno, da se človeku zdi, da jih je pesnik znal že od nekaj, da se je samo vsedel in jih pisal, pisal... Tu ni tistih umetnih, vratolomnih skokov, tistih temnih, samo napominjanih misli, katere si mora človek še le sam najti, sam se mučiti za njimi, kar nas kmalu utruja.

Marsikatera kitica, in to sosebno v njegovih sonetih, spominja nas nehote znanih, dragih nam poezij — Prešernovih. Da dobe cenjene čitateljice jasnejšo sliko o pesniku Ketteju, navedemo naj tu nekoliko slučajno izbranih izglede.

Zimska romanca.

O dedek naš, povej, povej,
kako pa je bilo potlej?
Oči vanj vsi uprli so,
Za drugo vse umrli so,
In gledala je deca vanj,
a gledala ni Metka vanj,
Nje bajka ni zanimala,
tam z glavico je kimala:
A dedek pihal dim — takó,
in pravil pravljico lepó:
»Tam sred lesa zapuščen kraj,
tam stal je grad zaklet nekaj.
Tam spala je že tisoč let
kraljičina kot rajski cvet.
A nihče v lozo ni prišel,
da bi prelepo spet otel.
Pa v gozdu izgubil kralj se mlad
in prišel je pred beli grad.
In v grad se kralj izgubil je,

kraljičino poljubil je.
In glej — vzbudila se takoj,
za ženko kralj jo vzal séboj.«
Vsi bajko so poslušali,
premagati se skušali.
Le Metke ni zanimala,
tam z glavico je kimala.
Pa stopim k lepi Metki jaz
in jo poljubim na obraz.
»Nič se, kraljičina, ne boj!
Jaz kralj sem in rešitelj tvoj.«
Fo je debelo gledala,
par gorkih mi povedala.
Pa kaj — če pogled jezen je,
ko v sreč le ljubezen je.

V tej romanci se živo kaže narodni duh in njega šegava veselost. In kako ljubka je sledeča pesem:

Meglica vso vas že pokrivala je...

Meglica vso vas že pokrivala je,
okoli in okoli
od tihih rožic v polji
vonjava se sladka razlivala je.

Pred hišo je lajal vaš sultan močno,
in mucika je predla,
a ti si k meni sedla,
črvljala poredno tako:

»Pa misli, se vé, da je meni kaj mar,
če tiste brke više!
Naj le brado obriše!
O, mene pa že ne dobi nikdar!«

Tako si dejala, in dražesten smeh
krog usten zaigral je,
na lici pribežal je,
in skrnil se tam v majčkenih jamicah dveh.

V teh jamicah dveh je tako lepó,
da je kar nevrjetno;
to je tako prijetno,
da v njih sem izgubil vso pamet svojo.

Pa kaj mj bo pamet! He naj le beži,
saj ji nihče ne brani!
le ti, dekle, ostani
pri meni s porednimi jamicami!

Izmej sonetov naj navedem tega-le:

V kripti.

Rumeno solnce zapustim in grem
po stolbi dol, kjer božji grob pokojni
blešči v svetlobi luči mnogobrojni,
kjer zadi ti stojiš, Jeruzalem!

O sveti Sijon! zopet ti uzrem.
Drže pač na-te poti mnogobrojni,
a ne za me... Glej, stražnikov razbojni
pogled mi brani, da na pragu mrem.

Te lučke, to so živi mladi dnovi,
ta Kristus, pokopana je mladost.
Da, križana to moja je mladost.

In vendar... hvalo bi dajal Jehovi,
da vstala bi ko on v zavezi novi,
pa čas je večni stražnik v nje sladkost.

Kako lepa, globoka je misel tega soneta in kako krasno je izražena! Že iz teh treh navedenih pesmi lahko spoznamo, da je bil Kette pravi pesnik, ki ni pesnil za to, da bi bil pesnik, marveč za to, ker je bil pesnik in pristna pesniška individualnost. Pa o tem naj se prepriča vsaka čitateljica sama. Cena nevezani knjigi je 3 K; po pošti 10 st. več in se naroča pri založniku g. L. Schwentnerju, knjigotržcu v Ljubljani. Knjiga je tiskana na finem papirju, v moderni, zelo prikupni obliki.

Pisanice. Pesmi za mladino. Zložil Oton Zupančič. V Ljubljani 1900. L. Schwentner. Cena 85 vin. po pošti.

Izvrševanje pisateljskega poklica — nota bene: poklica — splòh ni igrāča. Gotovo najtežje pa je dobro pisati za mladino. Izmed najboljšega najboljši mladini! — to načelo velja pri vseh narodih in veljaj tudi pri nas.

Do pred malo časa pa je bilo težavno, mladini dajati najboljše duševne hrane, saj še za odrasle ljudi nismo imeli mnogo dobre. Tekom zadnjih let opazamo tudi na tem polju počasno a lepo napredovanje. Ako primerjamo duševno hrano, s katero so pred 20—30 leti pitali slovensko mladino, s prikaznimi v mladinskem slovstvu zadnje dobe, lahko zavidamo današnjo mladež. Zlasti, kar se tiče pesništva, bi dandanes že lahko pristopili popolni preosnovi naših šolskih čitank. Sedaj imamo dovolj dobrega gradiva, s katerim bi lahko nadomestili vse one „pesniške“ spake, ki se še vedno šopirijo v nekih naših berilih, ki pa nimajo s poezijo ničesa druga skupnega nego, časih zelo prisiljeno, obliko. Mnogo takih „poezij“ bi bilo k večjemu opravičeno za kako historično čitanko, v knjige namenjene, da vzgojujejo mladino, pa ne sodijo. Ven s surogati, nadomestimo jih s pristnim domačim cvetjem!

Simpatični mladi Zupančič nam je podal v „Pisanicah“ dokaj gradiva v to svrhu, ki daleč prekaša vse dosedanje naše pojave v tej stroki.

Drugače pač od pesnika „po milosti božji“ nismo niti mogli pričakovati. Večina Zupančičevih „pisanic“ odgovarja pojmu besede, t. j. pripravne so, da nas vzveselijo, da nas povzdignejo iznad vsakdanjih skrbi in težav v jasno okrožje brezskrbnega, čistega življenja. Nas — pravim; kajti „Pisanice“ so sicer namenjene v prvi vrsti mladini, a tudi resni mož in izkušena žena bosta jih vesela. Dočim se pa tisti prijateljski darčki, katerim v navadnem življenju pravimo pisanice, zavržejo, povžijejo, ali pokvare imajo Zupančičeve pisanice nevenljivo vrednost za vse čase.

Vsebina je torej iz večine veselega značaja, zabavna. Preveva jo zdrav humor, prikladen mladim dušam. V tem oziru poznamo na slovanskem jugu le še en primer, ki bi se dal staviti v isto vrsto s „Pisanicami“, namreč srbskega pesnika dra. Jovana Jovanovića Zmaja mladinske pesmi.

Pa tudi resne, časih celo otožne strune ubira Zupančič. Saj dober mladinski pisatelj mora tudi blaziti mlada srca, mora jih učiti. Ta drugi del naloge mladinskega pisatelja je mnogo težavnejši od prvega. Zabavati še bi ne bilo tako težko, za pravega umetnika seveda; saj nahaja v naravi, v otroškem življenju dovolj momentov, ki mu lahko služijo v to svrhu. Ali učiti, prav učiti, to ni tako lahko. Saj vemo, kako se branijo otroci vzeti zdravila, katera jim je predpisal zdravnik. Z moralnimi zdravili se godi istotako. Otrok ne sme opaziti, da se ga hoče učiti, da se mu hoče zdraviti dušo ali jo varovati pred mogočo boleznijo. Tisto usiljivo moraliziranje, kakor je bilo do nekaj časa priljubljeno pri nas in drugod, zamore mladim dušam le pokvariti ukus in jim pristuditi vsako moralo.

Zupančič je tudi v tem oziru mojster. Njegova morala je povsod zavita v tako prijetne omote, prikrita je tako skrbno, da je otrok niti ne zapazi, kadar zavžije lek, ki bode pa baš zaradi tega deloval toliko temeljiteje, na primer „Mak“, „Božji volek“, „Ajda“. Mnogo pesmi resne vsebine so pripravne, da obogate naš mladinski deklamatorij. Nekatero romance in balade so pravi biserji, s kakršnjimi se ne more ponašati vsako slovstvo. Drugim je odprta pot v naše pesmarice; saj se pojejo takorekoč same n. pr. „Na Jurjevo“.

Skupna slika „Pisanic“ je ta-le: veličasten slavospev narave, mrtve narave (če se sme rabiti ta beseda; kajti pri Zupančiču ni nič mrtvega: vsaka drobna cvetka živi, mak z rudečo kapico ima ponosno, pozneje ponižano dušo, zvezdice igrajo z bolno pesnikovo dušo cele noči — „slepomiško“) in slavospev živalstva, vesolstva. Središče pa je povsod človek s svojimi boli, s svojim veseljem.

Za vzgled naj naveden prekrasno sliko iz narave „Zarja“.

Zarja spava za gorami,
drobne ptičke jo bude:
„Daj, predrami se, predrami
in osveti nam polje!

Cvetke nas poslale po-te
daleč s temnih so poljan,
čakajo tako željno te,
da privedeš beli dan.

V nočni temi že si liste
nežne razklenile so
z biseri jih rose čiste
lepo okrasile so“.

Odpre zarja lahna vrata,
svetli žarki venkaj vro,
lije se svetloba zlata
čez nebo in čez zemljó.

„Dobro jutro, cvetke moje!“
Zarja jim v pozdrav hiti,
„Dobro jutro, dobro jutro!“
njej zveni od vseh strani.

Kot vzgled prijetnega humorja naj služi pesem „O Indiji Koromandiji“.

In vsaka stezica povede te v Rim,
pa če še tako je zgubljena,
tja v Indijo, tja v Koromandijo
pa roka ne kaže nobena.

Tam v Indiji, tam v Koromandiji
bonbončki visijo raz veje,
in izpod grmiča se vsakega
medena potičica smeje.

Morda pa orehovo rajši imaš?
Rozinovo? — Hočeš peroti?
In Vile zvečer te uspravajo,
in ptičice zjutraj pojo ti.

Tja v Indijo, tja v Koromandijo
pa dedek naš lani odšel je:
„Otroci, se pridno ubogajte!
Ko vrnem se — to bo veselje!“

In čakati smo ga in čakali,
a zdaj ga več nihče ne čaka;
Gotovo tam evička dolenjskega je,
gotovo je mnogo tobaka.

Oprema knjige je jako prijetna, tisk dokaj velik in, kar je tudi važno, ne kvarijo ga tiskovni pogrški, kateri so nas n. pr. zelo motili v „Čaši opojnosti“. „Pisanice“ prav toplo priporočamo, ne le mladini nego tudi vsem prijateljem pristne poezije.

Ivan Cankar: Jakob Ruda. Založil L. Schwen-
tner. Ljubljana 1900. Kakor marsikdo drugi, tako sem
tudi jaz z velikim zanimanjem vzel v roko navedeno
Cankarjevo tridejansko dramo. Saj je Cankar pač
neka posebnost v naši literaturi, in kdor pozna do-
sedanje njegove spise, se bo gotovo sila zanimal, kako
piše Cankar d r a m e. No, mene je pridobil Cankar
za-se takoj s prvimi besedami, ki jih polaga na jezik
Rudovi hčeri Ani. Da, to je pisal Cankar, sem dejal
sam sebi, in knjige nisem položil preje iz rok, nego
da sem jo prečital do konca. Cankarja kot pisateljsko
individuvalnost sila cenim, zato bi mi bilo jako
žal, ako bi se v svoji drami pokazal šablonista, ako
bi v svoji drami ne ostal to, kar je bil doslej: pisatelj,
ki se ne zadovoljuje z zunanji dogodki v človeškem
življenju kot takimi, marveč jim išče vzrokov po-
stanka in izvira v temnih globinah človeške duše.
Moja bojazen nikakor ni bila opravičena — Cankar
se nam tudi v svoji drami kaže psihologa, ki z zu-
nanjim svetom sploh nima mnogo opraviti, ki pa
neumorno stika in secira po človeških dušah. — A
sedaj k drami sami. Vsebina je v kratkem ta-le: Bo-
gati posestnik Jakob Ruda na Drenovem je s svojim
razkošnim in nasladnim življenjem uničil svojo blago
ženo Marijo ter zapravljal vse svoje premoženje, in
sedaj se mu dom ruši in podira na vseh koncih in
oglih. Delavcem, ki ga pridejo tirjat za zaostalo pla-
čilo, ker že nimajo kruha, pravi: „Jaz imam še manj;
jaz nimam zraka, da bi dihal. Resnično vam povem,
jaz nimam ničesar. Zdaj gostujem tukaj samo za silo;
jutri ali pojutrišnjem odidem od tod s palico v roki
in z vrečo na rami. Niti suknja na meni ni več moja.
A siromaki, vi se mi smilite, — gotovo! Kruha ni-
mate? — Da vidimo. (Izvlече denarnico.) Ana (nje-
gova hči), obrni svoj žep; morda dobimo toliko, da
kupite bonbonov za otroke —“. Izgubljeno je torej
vse, in tetka Marta, ki ne pozna družega nego dobro,
udobno življenje, je vsa zmedena in ubupana. Potem
pa nagovarja domačo hčerko Ano, naj reši dom in

očeta s tem, da se poroči z bogatim, a starim in
ostudnim podjetnikom in trgovcem Petrom Brošem,
ki jo pride snubit. Ob enem pa izprevidi gorostasnost
svoje zahteve ter pravi, da bi se oprala odgovor-
nosti: „Ne žali se, ubožica; misli si, da so bile vse
to samo besede. In tako propademo, tako poginemo...
Ne, ti nisi vzrok tega; ti ne moreš pomagati... O
Bog, to je bilo še jedino... toda ne govorimo več o tem.
Jaz ti nisem rekla ničesar“. Takoj na to pride Broš,
in Ana mu kratko dovoli, da prosi njenega očeta za
nje roko. Ruda sicer pač vé, da prodaja svojo hčer
in sam sebi se studi zbog tega, a vendar nima
dovolj moralne sile, da bi se uprl zahtevi ozir.
ponudbi bogatega Broša, ter privoli v ženitev. In
potem je imela biti zaroka; Broš je zato priliko na-
pravil veliko, šumno veselico. Gostje se zbirajo in
mej drugimi pride tudi slikar Dolinar, ki je ljubil
Anico, katera mu je pred odhodom v tujino obljubila
večno zvestobo. Ko izprevidi, da ima Anica postati
le žrtev „bankovcev“, sklenil je, da mora zaroko na
vsak način preprečiti. Podal se je k Rudi ter mu rekel:
„Teško mi je, g. Ruda. Ko sem stopil preko Vašega
praga, je leglo nekaj nepoštenega na mojo dušo; zrak
v Vaših sobah ni čist“. Kako je bilo Rudi v duši ves
čas, odkar je dovolil v ženitev svoje hčerke z Bro-
šem, to se globoko zrcali v odgovoru Rude koncem
nadaljnega Dolinarjevega ogovora: „Kaj zahtevate
od mene? Jaz sem zadnje dni tako plah in nemočen,
da bi me pokoril dveleten otrok“. Dolinar mu je na
to rekel, naj pokliče Broša ter mu razodene „da je
bila vsa kupčija prenagljena in da naj se uljudno po-
slovi ter gre“. Po kratkem ugovoru se je obrnil Ruda
k Dolinarju ter mu dejal iskreno: „Dajte mi roko...
Želel sem si že davno poštenega človeka; treba je
bilo ene same poštene besede iz poštenih ust in vse
bi bilo pri kraju... (S spremenjenim glasom). Ali meni
je mraz, jaz sem se bal te poštene besede... Zdaj je
torej dovršeno to življenje? — Ničesar ni več pred
mano, Pred mano je noč... Dá, — kakšno je bilo to
življenje?... Ali je vredno da se ozrem za njim z
jednim samim pogledom?... Trpljenja, — ne, trplje-
nja ni bilo nikakega; trpeli so drugi namesto mene;
jaz sem jim nalival čaše s plinom... Krasota mojih
dni je bila strašna; tisti dnevi hodijo zdaj krog mene
kakor mrličji — s širokim smehom in temnimi očmi...
Vi torej zahtevate, da pokličem Broša? Pokličimo
ga... A verjemite mi, — čudno mi je pri srcu. Ali
nisem bil doslej pošten človek med poštenimi ljudmi?
Nikogar ni bilo, da bi mi pljunil v obraz, kakor sem
zaslužil... Toda vrzimo to masko od sebe; to ni tako
teško, — in glejte! — strah me je bilo! Zdaj se mi
zdi tako vsakdanje in malenkostno!...“ Kako globoko
vplivajo na človeka te Rudine besede, kako določno
vidi človek v dušo glavnemu junaku v drami! —
Potem pokliče Ruda Broša in goste ter jim izpove
svojo krivdo nad ženo, domom in hčerjo, na kar
Broš pravi gostom: „Prosim Vas, odstranite se; tu
je treba pred vsem pokoja...“ Sestra Marta pa
vzklikne že preje: „Za božjo voljo, ali ne vidite,
da je blazen?...“ V sedmem prizoru tretjega dejanja
ostane Ruda sam s prijateljem Dobnikom ter ga, kakor
že preje enkrat, nekako prikrito prosi za svet, je-li
naj še živi ali naj izvrši samomor. In Dobnik mu
odgovori z odkrito krutostjo: „Rekel sem ti zadnjič,
Ruda: — ne pripoveduj mi teh stvari. Jaz ti ne
svetujem ničesar. Ne misli, da te pritisnem k sebi in
da te tolažim. To bi bilo za trenotek dobro — in

uro pozneje bi bilo vse pri starem. Naposled se ne da tajiti: prej si bil pretiran v svoji lahkomišelnosti in zdaj si pretiran v svojem obupu... Skratka: — stori, kakor se zdi najbolje tebi samemu“. In Ruda se proti večeru mej veselico res izmuzne iz hiše ter se z visoke skale vrže v jezero. To naznani zbrani družbi učitelj Justin, kateremu je že prej naročil slikar Dolinar, naj pazi na Rudo. Ko Ana zve očetovo smrt omahne v naročje Dolinarju, katerega je vedno iskreno ljubila, z besedami: „Glej, vse je umrlo zame, Ti me varuj, Ivan!“

S to dramo je pokazal Cankar svoj obsežni talent za dramatiko. V tej drami ni nič tistih navadnih fraz, tistih puhlih besed, nikakih pretiranih gest in nastopov — nič komedije! Tu se vrši vse tako naravno, prepričevalno, neizprosno, gotovo. Človek sicer globoko čuti krutost Dobnikovo in neumevno mu je, kako more čuteč umetnik Dolinar križem držati roke ter z zaprtimi očmi in zatisnjenimi ušesi čakati, da obupani Ruda izvrši usodni čin. A ob enem je človek sam postal fatalist in zdi se, da bi se sam ničesa ne upal storiti v rešitev Rude, nego bi se z Dolinarjem iz dna duše zgražal nad Dobnikom, ki z nečloveško odločnostjo trdi, da se mora zgoditi, neodoljivo mora... Vendar pa nam je jako žal za Rudo in prav zaradi tega še bolj, ker čutimo, da je zapuščen in prisiljen storiti nasilno smrt. Njegova globoka potrtost, obupnost, njegova odkritosrčnost in celo njegova neodločnost, nas gane v dno duše, da globoko čutimo z njim in zanj, tako da nas neprijetno, trpko zadene, ko nima njegova hči Ana, zvedši njegovo smrt, zanj nijedne besede... To jej nehote zamerimo in naše simpatije, ki smo jih gojili za Ano, se hipoma strnejo v žalost in sočutje za Rudo. Tako se končno vsa naša čuvstva koncentrirajo na glavnega junaka, kar gotovo ni najslabša stran v Cankarjevi drami. Podjetnik Broš se nam sicer ne zdi bogve kak zločinec, vendar nam je skrajnje zoprno, in prepričani smo, da ta človek nima ni trohice kakega vzvišenega, idealnega čustva, da ga vedno vodi le umazani, gmotni interes.

Učitelj Justin je vsekako izvrstno označen, da si je tak značaj mej sodobnim učiteljstvom gotovo le redka prikazen. Tudi ostali značaji: lahkoživa a zvita Alma, zaljubljeni inženjer Koželj in prešnji, pošteni, a globoko užaljeni Rudin pisar Košuta so izborno očitani. Sploh je to Cankarjevo delo gotovo najboljšje naših dramskih proizvodov. „Jakob Ruda“ je slovenski dramatik v vsi čast. Vsaka Slovenka in vsaki Slovenec, ki se zanima za naše slovstvo, naj si omisli to Cankarjevo delo, ki ni dramatično samo po naslovu, marveč tudi po duhu in ohrani tudi kot zgolj literarno delo svojo visoko vrednost. Človek se mora res naravnost diviti pisateljevi genijalnosti, s katero na tako priprost način in vendar tako globoko, določno črta dogodke, ki se vrše v duši posameznih oseb. V „Vinjetah“ nam je Cankar mnogokrat nejasen, nerazumljiv; v tej drami pa povsod lahko sledimo pisateljevim mislim in docela ga umemo. Globoko se uživimo v njegovo fino, ali tudi trdo, neizprosno čuvstvovanje. Povsem se mu pokori naša duša. — To je Cankarjeva tridejanska drama „Jakob Ruda“, ki nudi čitatelju fin umetniški užitek, ter mu dvigne dušo nad težko, trudno vsakdanjost. Gotovo ne bo nikomur žal denarja, ako si bo omislil to knjižico, ki je tudi po svoji moderni zunanji obliki jako okusna in elegantna. Stane 1.20 K po pošti 1.30 K ter se

naroča pri zalagatelju g. L. Schwenterju, knjigotržcu v Ljubljani.

V.

A Aškerc: „Izmajlov. Red sv. Jurja. Tujka“. v Ljubljani l. 1900. Natisnila in založila Kleinmayr & Bamberg. Cena mehko vezani knjigi 2 K. po pošti 10 st. več.

Pesnik Aškerc je izdal v navedeni knjižici tri svoje dramske proizvode: „Izmajlov“ v 4 dejanjih, katerega so v minoli sezoni uprizorili v ljubljanskem gledišču, in dve enodejanski: „Red sv. Jurija“ in „Tujka“. Ko je človek prečital ta najnovejša Aškercova dela, mora reči, da je pisatelj pač velik pesnik, da pa je videti, kakor da mu je dramatično polje še decela novo. Kakor človeku globoko segajo v srce njegove epične pesmi, tako nas pušča hladne njegova drama „Izmajlov“. Na odru, ob vzorni uprizoritvi, menda izgleda marsikaj drugače, lepše, a kdor ima pred seboj le mrtvo knjigo, temu se dozdeva, da vidi posamezne dogodke v uprav banalni površnosti brez vsake notranje zveze. Pisatelj nas nič ne pripravlja na odločilne dogodke, t. j. pusti se jih vršiti, ne da bi nas prej seznanil z njih globljimi vzroki, ne da bi nam jih dal predvideti v dušah delujočih oseb. Za to nas pa tudi nikakor ne more prepričati o njih možnosti in dosledni potrebi, niti nam izvabiti začudenja.

Vsebina „Izmajlova“ je v kratkih potezah ta-le: Ruski dragonski polkovnik Fjodor Andrejevič Izmajlov v Varšavi ima jako mlado, jako lepo in nič manj zapravljivo ženo — Vando. V kratki dobi mu je naraslo dolgov, da ne ve, ne kam ne kod. Vendar še vedno ne more svoji ženi, ker jo zelo ljubi, ničesar odreči. Ta pa se zabava z privatnikom pl. Kozakiewiczem, s katerim je sklenila ljubimsko zvezo. Tu se je zvedelo, da prestavijo Izmajlova nekam na skrajno mejo. Upniki se oglašajo drug za drugim; zlasti pa pritiska žid Edelstein na polkovnika, dokler se isti ni pismeno zavezal s častno oficirsko besedo, da mu drugi dan vrne dolžnih 20.000 rubljev. Zvečer pred tem rokom se pelje grof Izmajlov s soprogo in pl. Kozakiewiczem na soarejo, katero je knez Zagorski priredil Izmajlovu v čast pred odhodom v novo garnizijo. Vanda se zopet izvrstno zabava. Izmajlov pa hodi, ves zmeden od skrbi, po sobah. Ne-prestano mu šumi po glavi, da mora prihodnji dan rešiti svojo častno besedo pri židu Edelsteinu ter mu plačati dvajset tisoč rubljev. Tako je nehote došel v budoar kneginje Zagorske, kjer je ležal na mizi krasen kneginjin koljé... Izmajlov je postal tat.

Drugega dne je zanesel Izmajlov koljé k židu Edelsteinu ter mu ga prodal za šestindvajset tisoč rubljev. O dohodu grofa je bil pri židu nadporočnik pl. Borovski, ki je služil pri istem polku kakor Izmajlov. Ko je prišla Edelsteinova žena grofa prijaviti, prosil je pl. Borovski, naj ga skrijejo, ker ni hotel, da bi ga polkovnik videl: prišel je namreč žida prositi denarja. Edelstein ga je res potisnil v neko vdolbino v zidu, zastrto z zagrinjalom. Tako je bil Borovski priča pogovoru med židom in grofom in ker se je že zjutraj raznesel glas o tatvini, mu je bilo takoj vse jasno.

Popoldne je odjezdil Izmajlov na sprehod, da bi si pregnal grozne misli; ženi je rekel, da se vrne še le zvečer. Takoj po njegovem odhodu, je prišel k Vandi pl. Kozakiewicz, ji pokazal dve brzojavki, ki sta mu javljali smrt strica milijonarja v Parizu ter

da je postal istega edini dedič. Silil je Vando, naj takoj pobegne z njim v Pariz, ker da je že vse pripravljeno v to svrhu. O tem ji je tudi rekel, da je Vandin soprog krivec na senzacionalni tatvini, izvršeni prošlo noč pri kneginji Zagorski. Vanda je o tej priliki pokazala vso svojo lahkomišljenost: udala se je brez resnega prevdarjanja Kozakiewiczza prošnjam ter je zapustila hišo; vzela pa je seboj z mize sliko svojega moža, češ, da ga itak ne bo nikdar več videla.

Čez eno uro se je vrnil grof Izmajlov ter našel na mizi časnik, v katerem je čital, da so tatu na sledu. Kmalu za tem je dobil pismo, s katerim mu je Vanda naznanila svoj beg.

To ga je seveda grozno potrla. Tedaj sta vstopila v sobo stotnik Kvasov in nadporočnik Borovski ter mu javila, da je čast polka omadeževana, ker je neki častnik zvršil znano tatvino pri kneginji Zagorski ter prodal dotični koljé pri židu Edelsteinu. Zahtevala sta, naj Izmajlov stori potrebne korake, da se opere čast sicer vedno slavnega polka.

Izmajlov je prebledel, častnika zagotovil, da bo njegova prva skrb, da se polku povrne staro poštenje in dobro ime ter da še isti dan ukrene, da zločinca zasačijo in kaznujejo. Prosil je dovoljenja, da za trenotek stopi v spalnico po vojaški zakonik. Stopil je v bližnjo sobo, od koder se je čez nekaj hipov zaslišal strel. Izmajlov je bil mrtev.....

Nekateri prizori so lepo izvedeni. Najbolj nam ugajajo samogovori Izmajlova v zadnjem dejanju. V obče so značaji slikani dokaj nejasno; jedini žid Edelstein je original. Posebno pomanjkljivo je črtan značaj Kozakiewiczza. Ženske duše pa menda naš avtor ne pozna baš najbolje: na Vandini nam se zdi marsikaj nelogičnega.

„Red sv. Jurija“ je precej nedolžno šaljiv prizor; pristrčnega smeha nam ni hotel vzbuditi. Vsa šaljivost obstoja v malem nespornostnem gledanju osebe, ki je dobila odlikovanje. Iz tega nastajajo razni majhni konflikti v besedah, brez dejanja.

„Tujka“ je romantična „Rührscene“, ki nas pa ni ganila, ker ima na sebi mnogo neverjetnosti. Sin in — zgubljena mati se po dolgih besedah srečno objemata. Največji efekt pa je mali Milanček v zadnjem prizoru.

Snov za „Izmajlov-a“ je vzeta iz Tavčarjeve novele „Tat“; ta drama ostane v kljub svojim nedostatom znamenita prikazen, bolj v naši književnosti nego na odru; poslednje imenovanima dramama pa menda avtor sam ne pripisuje več nego efemerno slavo. Dramatične pa vse te drame niso; to so le povesti, oziroma prizori v obliki pogovorov, kar pa seveda nikakor ne more zatemniti Aškerčevih zaslug na polju slovenske epike.

Knjiga ima prijetno moderno zunanost.

Fidelius.

Vojača. Roman iz bosanske prošlosti. Napisala Jagoda Truhelka. Ta izredno zanimiv roman je izšel najprvo v sarajevski „Nadi“. Velenadarjena pisateljica nam je podala v njem verno sliko o razmerah v Bosni za časa turških razbojniških navalov. Vestno in temeljito nas seznanja pisateljica s socijalnimi razmerami v onih burnih časih, ko je pa imela Bosna še svoje lastne kralje. Zvesto nam riše zgodovinske dogodke in politične odnošaje ter nas seznanja s slavimi bosenskimi junaki iz one dobe.

Značaji so risani jasno in določno. Neizrečno se nam omili Vojača in stari Milovan. Čutimo se posebno Vojači čisto blizu, z njo čutimo bol in veselje, ko da je naše lastno. Tudi drugi glavni junak, Tomo, Vojačin mož, je izvrstno očrtan. Sploh je ta roman delo, ki zasluži vsega zanimanja. Pisano je v krasnem hrvatskem jeziku in priporočamo ta roman kar najtopleje. Gotovo ga bode vsak z živim zanimanjem čital do konca ter občudoval marljivost in nadarjenost hrvatske pisateljice. Tudi radi zgodovinskega značaja je ta knjiga mnogo vredna. Roman „Vojača“ obseza 483 strani osmine in stane 2 K 60 st., po pošti 2 K 90 st. Naroča se v knjigarni „Dioničke tiskare“ v Zagrebu.

R a z n o.

Zdravnice v Italiji. Že od nekdaj izvršujejo v Italiji zdravniško umetnost ženske. Že za dobe cesarjev nahajamo v Rimu razven batic tudi zdravnice, katerim so pravili „medicae“ ali „clinicae.“ Slavni naravoslovec Plinij jih navaja večkrat in celo za tisto dobo veliki zdravnik Galenos je odobril in priporočal marsikateri recept svojih ženskih koleginj. Rimsko pravo ne pozna nobenega razločka med moškimi in ženskimi zdravniki; pravni izraz „medicus“ pomenja prve ali druge. V ednajstem stoletju naše dobe so slovele žene v Salernu zaradi njih zdravniške umetnosti in medicinskih znanosti. Magister Trotula je bila žena; objavila je mnogo razprav o najrazličnejših poljih zdravilstva. Mercuriada je pisala o mrzlici, Rebeka Guarna o urinu in emancipirana Abella je zložila znanstveno pesem „o naravi človeškega semena.“ V šestnajstem stoletju je Aleksandra Gigliani poučevala na vseučilišču v Bologni anatomijo, in Laura Bassi je leta 1731. dosegla na istem vseučilišču doktorstvo zdravilstva. Pred okoli sto leti je delovala Ana Mazzolini kot profesorica anatomije v Milanu in neka druga dama kot zastopnica iste stroke v Ferrari. Leta 1842. je v Bologni predavala Ana Marija delle Donne o pomoči pri porodih. Po vseh teh zgodovinskih spominih bi človek sklepal, da tudi današnje Italijanke rade gojijo zdravniške študije, česar pa v kljub lepim prilikam, ki se jim v to svrhu nudijo, ne opažamo. Italijanska vseučilišča, vseh skupaj je nad dvajset, so že dvaindvajset let odprta ženskam. V prvi dobi se je pač kazalo precej navdušenja za višje študije, in mnogo žensk si je pridobilo častne naslove doktoric prava, zdravništva, modroslovja in lepih ved. Potem pa je vse nekako zastalo. Italijanke so namreč spoznale, da s študijami navadno ni združen nikakšen praktičen uspeh. Gospica Lidija Poet n. pr. je dovršila pravne študije z izbornim uspehom, a odvetništva vendar ni smela izvrševati. Zdravnicam se je godilo še primeroma najbolje, kajti potegovale so se lahko za vsa izpraznjena zdravniška mesta. Danes pa kakor da Italijankam ne ugaja več naporno študiranje medicine, kajti vsega skupaj je danes le kakih 140 študentk medicine, torej povprečno le sedem na vsakem italijanskem vseučilišču.

Medicinski študij ženskih v Avstriji. Kolegij profesorjev medicinske fakulte na dunajsem vseučilišču je že pred daljšim časom vložil v naučnem ministersvu predlog, da je pripustiti ženske kot redne slušateljice k medicinskim študijam. Dosedaj so pri nas zamogle ženske doseči doktorat medicine le potom nostrifi-

ciranja inozemskih diplom, a predavanja na naših medicinskih fakultah so zamogle obiskovati le kot izredne slušateljice. Navedeni predlog je kolegij profesorjev sklenil z večino glasov in sicer na podlagi poročila o izkušnjah glede ženskih zdravnikov v drugih deželah. Poročilo naglašja, da v Avstriji še nimamo v tem oziru večjih izkušenj ter da ni nobenega vzroka, da bi se izogibali poskusom v tem oziru.

Pravni študij žen v Avstriji. V Avstriji se pripravljajo čisto na tihem, ne da bi to opazili širši krogi prebivalstva, reforma dalekosežne važnosti. Sprožil jo je kolegij profesorjev na pravni fakulteti dunajskega vseučilišča iz lastnega nagiba. Reforma se tiče pristupa ženskih k pravnim študijem. Poročilo profesorja Bernatzika o tem predmetu se je poslalo ministertvu za uk in bogočastje s predlogom pravne fakulte, da se ženskam omogoči študiranje prava. To pomeni novo postojanko na polju ženske osamosvoje. Zlasti je pomembno, do izvira ta moderni nasvet iz sredine profesorjev samih, ter je pričakovati, da naučna oblast sprejme ta predlog. Menenje fakulte se izraža odločno za to, da se ženske pripusti ne le k pravnim študijem, nego tudi k državnim in strogim izkušnjam (rigoroziji) in k izvrševanju vseh pravnih poklicev, razven sodniškega, in politične službe v navadnem smislu besede.

Najstarejša ruska zdravnica, dr. Barbara Aleksandrovna Kaševarova Rudnjeva je umrla pred kratkim v novgorodski guberniji. Njeno ime je v tesni zvezi z zgodovino ženske emancipacije na Ruskem. Ona je bila prva, ki je dobila dovoljenje, da more na petrogradski akademiji študirati medicino. Leta 1862. se je predstavila oblastim kot odposlanica uralskega ženskega prebivalstva, ki se ni dalo zdraviti od zdravnikov. Njeni naporji za ženske pravice niso bili brezuspešni. Dovolilo se ji je, da sme poslušati predavanja na univerzi. Uralski kozaki so zbrali zanjo ustanovo. Leta 1868. je naredila izpite in se od tega časa čisto posvetila zdravniškemu poklicu v prid ženam svojega kraja.

Kako Američanke izvršujejo svojo volilno pravico. Ako kdo predbaciva ženskam, da bi se volilne pravice niti ne posluževale, če bi jo imele, se gotovo moti. O tem priča postopanje Američank v Clevelandu v državi Ohio v Zjedinjenih državah. Nedavno so tamošnje žene o volitvi šolskih oblasti osramotile moške; kajti v kljub neugodnemu vremenu, dežju in blatu, je prišlo 80 odstotkov žen, ki so bile vpisane v volilne imenike, na volišče ter so oddale svoje glase. Vsega je imelo 9172 žen pravico voliti, a volilo jih je 7342; le 1830 se jih torej ni udeležilo volitve, od 70329 moških pa, ki so bili vpisani v volilne imenike, je bilo 31043 strahopetcev, ki so se zbalii deža. Žene niso čakale, da bi prenehal dež, nego obule so si galoše, zavile se v svoje plašče ter korakale veselo po dežu na volišča. — Tudi iz Cantona v državi Ohio prihajo ugodne vesti o gibanju za žensko volilno pravo. Od tam namreč poročajo, da je glasovalo 700 žen ter popolnoma razdrlo kolo demokratov, ki je zadnjih deset let vladalo v šolah.

Vseučilišče v Heidelbergu je z odlokom 20-XII 1899 dovolilo ženam, da morejo študirati kot redne slušateljice na medicinski fakulteti.

Na Angleškem je mnogo dam, ki se prištevajo med prve angleške žurnaliste. Grofica Aberdeen piše znamenitne uvodne članke v najodličnejše liste. Grofice

Jersay, Münster in May so sotrudnice največjih političnih listov. Vojvodinja Sutherland piše novelice, za katere ji plačujejo tiskovno polo do 50 liber, t. j. 500 gl. Lady Henry Somerset ima svoj lastni list, kamor napiše vsak teden članek. Lady Meath in grofica Warwich se pečata najbolj s socialnim vprašanjem. Lady Jenne, Lawless in Lindsay so tudi žurnalistinje.

(„Ženské Listy.“)

Internacionalno žensko razstavo so otvorili prvega majnika t. l. v Londonu, ki najbrže prekosi vse dosedanje razstave te vrste. Predsednica je vojvodinja York, v odboru pa so dame najvišje angleške aristokracije. Razstava ima namen, da pokaže, kaj premore žena v umetnosti, industriji in gospodinjstvu. Eden oddelek je namenjen dekoraciji in opravi domače hiše; drugi vzgoji otrok; tretji kuhinji in nje izdelkom; četrti oskrbovanju bolnikov; peti toaleti itd. Razstava kaže tudi slike znamenitih žen.

(„Ženské Listy.“)

Društvo gospa v Berlinu je konstatiralo, da je bilo med Berlinskimi prostitutkami 1 dekle 11 letno, 2 deklici 12 letni, 14 jih je bilo 14 letnih, 35 — 15 letnih in 34 — 16 letnih. Štiri prostitutke so imele 50 — 60 let, 552 pa jih je bilo 20 — 29 letnih. Med temi nesrečnicami jih je bilo 130 nezakonskih, 69 jih pa ni vedelo za svoje stariše.

(„Žensky List.“)

Telovadno društvo praških gospa in gospodičen je praznovalo letos tridesetletnico svojega obstanka. V ta namen je priredilo akademijo na Žofinju. Društvo se je ustanovilo 1870 po vplivu dr. Tyrša ter mnogo pripomoglo k narodnemu življenju, zlasti še, ko je bilo dolgo časa edino žensko telovadno društvo na Češkem. Med ustanovnicami in prvimi člani najdemo slavna imena K. Svetle, S. Podlipske, K. Fügnerove itd.

Vzgajajte svoje hčere za samostalnost. Nedavno se je na Dunaju zastrupil trgovec Dominik Lang vsled gmotnih neprilik. Njegova trgovina je nazadovala od dne do dne, a ker je bil vajej dobrega življenja, je primanjkljaj vidoma rastle. Nazadnje je nesrečnež ponaredil neko menico. Ko se je bližal rok zapadlosti ter bi se morala razkriti njegova nepoštenost, je sklenil, da se usmrti. Imel je pa tri hčeri po 26, 24 in 14 let stare. Kaj naj bo ž njimi? Ta misel edino ga je še mučila, kajti iste so bile docela nesamostojne, vzgojene le za udoben dom. Priobčil je hčeram svoj namen, morda jih je tudi nagovarjal, da ž njim umrejo, ali pa dekleta sama niso imela dovolj poguma, lotiti se boja za obstanek. Dejstvo je to, da je bila dne 20. marca letos vsa rodbina zastrupljena. Oče in najstarejša hči sta bila mrtva, mlajši hčer, pa so spravili v bolnišnico.

Take rodbinske žalogre niso nenavadne. Ako umrje oče, se porušijo tudi hčeram tla obstanka, ker si ne znajo same pomagati do kruha.

O volilni pravici odločajo v Zjedinjenih državah severne Amerike posamezne zvezne države. V nekaterih imajo žene že volilno pravico, v ostalih pa še bijejo hud boj za isto. Ako se protivijo moški, deliti volilno pravo z ženskami, je to razumljivo. Čudno pa je, da tudi nekatere ženske ovirajo gibanje v prid ženskega volilnega prava. Tako se je nedavno pojavilo v pravnem odseku senata in zbornice poslancev odposlanstvo žen, ki so rekly, da nočejo volilne pra-

vice. Govornica, neka Miss George, je zlasti naglašala, da bi ženske morale z enakimi pravicami prevzeti tudi jednake dolžnosti, česar bi pa večina Američank gotovo ne hotela. Kakšne dolžnosti je imela v mislih, tega ne vemo, kajti davke plačevati morajo v Ameriki tudi ženske, obče vojne obveznosti pa v Ameriki ni niti za moške.

Češki realisti ali — kakor se sedaj kot novo ustanovljena politična stranka imenujejo — češka ljudska stranka, niso mogli kot napredna stranka preiti na dnevni red preko ženskega vprašanja.

O ženskih političnih pravicah pravi njih program (I. str. 11): „Ne zavračamo moderne zahteve, da bi tudi žene pustili v politiko, kakor sploh priznavamo in proglašamo popolno kulturno in torej tudi politično enako veljavo obeh spolov. Vendar je vprašanje politične razumnosti, da v danih razmerah razzodimo, ali ni v danem slučaju za ženo v drugih strokah drugega in izdatnejšega opravila nego v politiki. Spolna enakopravnost ni v tem, da bi delale žene, kar delajo možje, ampak v tem, da ne branimo ženam, da popolno uporabljajo svoje sile za družbo.“

Iz podrobnega kulturnega in šolskega programa stranke (IV. str. 42—67) omenjamo, da zahtevajo poleg dobrih, po modernih vzgojeslovnih nazorih organiziranih ljudskih in meščanskih dekliških šol posebne strokovne šole za žene (zlasti gospodinjske šole), dalje srednje šole, ženske gimnazije, a tam, kjer bi jih ne bilo, naj se dovoli ženam pristop v moške gimnazije. Gimnazijske absolventinje se naj vzprejemajo na vseučilišča kot redne slušateljice. Pri tem zahtevajo, da bodi ves šolski pouk brezplačen, poleg šolnine in kolegnine se naj odstranijo tudi drugi izvenredni izdatki (kakor kolkoli za spričevala) in takse pri izkušnjah.

V ženskem zdravniškem institutu v Petrogradu so se vršili dne 14. aprila t. l. izpiti iz latinščine za gospodične, ki se hočejo po dovršenih srednjih šolah posvetiti študijam medicine. Od 150 devojk jih je dostalo skušnjo 99 z dobrim, 26 z izvrstnim uspehom, ostale so odstopile ali propale. —

Vojaška akademija petrograjska je dovolila medicinkam pristop do vseh predavanj in tudi do oddelka, kjer se lečijo umobolni.

V Švici je žensko društvo „Union für Frauenbestrebungen“ zaprosilo zvezni svet, naj upliva na to, da bodo zamogle tudi trgovinske učence obiskovati nadaljevalne šole oziroma tečaje, ki dobivajo podporo od vlade ter da bode se tudi dekleta pripuščalo k skušnjam za trgovinske učence. Zvezni svet naj bi dotičnim šolam dovoljeval podpore le pod tem pogojem. Društvo trgovcev se je protivilo tej zahtevi žen, a zvezni svet je izjavil v svojem uradnem poročilu, da se žensko gibanje ne da niti omejiti, niti zadržati. Davno že so si Švicarke osvojile trgovinsko polje, saj je v trgovinskih podjetjih v Švici nastavljeno nad 20.000 žen. Dosedanje skušnje na Švicarskem kažejo, da žene glede inteligence, delavnosti in zanesljivosti nikakor ne zaostajajo za moškimi uslužbenci. S konkurenco žen in s tem, da se pripušča dekleta v šole, ki jih vzdržujejo zveza, kantoni in občine, pa bo se moralo trgovsko društvo sprijazniti. Vspehi deklet na trgovinskih šolah v Aarau-u, Solothurnu, St. Gallenu, Locle-u in Winterthurn-u, so povsem zadovoljivi.

Narodni svet se je pridružil menenju zveznega sveta ter sprejel z večino 69 glasov proti 10 predlog g. Curti-ja iz St. Gallena, da imajo društva in

zavodi za trgovinsko izobrazbo, katere podpira zveza, sprejemati ženske v svoje tečaje in k skušnjam, ako v dotičnem kraju ni posebnih ženskih izobraževališč za trgovinsko stroko.

Ženska kot pravica. V naši monarhiji ni dovoljeno ženskam študirati pravo in izvrševati odvetniški poklic, dasi tega nobeden zakon izrecno ne naglašala. V veliki Britaniji se smejo sicer ženske vpisati kot slušateljice pravnih predavanj, a tudi tukaj ne smejo dejanski izvrševati advokature. Na Danskem je sicer s kraljevo naredbo z dne 25. junija 1875 dovoljeno ženskam obiskovanje vseučilišč, a z ministerskim odpisom z dne 23. avgusta 1887 jim je načeloma prepovedano izvrševanje odvetništva. Na Ruskem študentkam niti ne dovoljujejo obiskovanja pravnih predavanj. V Švici v tem oziru ne ravnajo povsod enako. Gospa dr. jur. Emilija Kempin n. pr. je obiskovala vseučilišče ter čez sedem semestrov napravila izpit za doktorja z izvrstnim uspehom. Nekaj časa je celo nadomeščala v Curihu profesorja dr. Mecklija, a oblast ji je prepovedala predavanja na vseučilišču, vsled česar je odpotovala v Ameriko, kjer je na univerzi v Novem Yorku čitala o raznih pravnih predmetih. Leta 1891. pa je najvišja šolska oblast v Curihu dovolila ženam vsaj poučevanje na pravnih fakultah. Na Francoskem in v Belgiji so za vsak slučaj posebej dovoljevali ženskam, da študirajo pravo ter dosejajo dotična častna mesta. V Združenih državah severne Amerike smejo ženske študirati pravo ter izvrševati odvetništvo. Vendar je bilo leta 1880. le 75 odvetnic nasproti 46162 odvetnikom. Od te dobe je seveda število ameriških odvetnic neprenehoma rastlo ter so se pojavile med njimi ne le izborne govornice, katere diči znanost, poštenost in spretnost, nego tudi juridične pisateljice.

Na Portugalskem zapirajo trdovratno ušesa ženskam, ki želijo študirati pravo ali zdravilstvo. V obče opazamo gledé tega vprašanja, ako izvzamemo Ameriko, naslednje: Nobena vlada in noben parlament, kakor tudi ne zastopniki dotičnih učilišč niso pripravljani, da bi dovolili ženskam pristop do študij sploh, zlasti pa do pravnih študij. Kjer se je pojavila taka nagnjenost, tam ni opazovati rednega napredka, niti še tako počasnega. Povsod vidimo dovoljevati in odoklanjati skokoma od slučaja do slučaja. To velja glede Švice in glede nekaterih nemških zveznih držav. Kar se je zlasti v poslednjih doseglo na tem polju, je uspeh ženskih društev in njih nujnih peticij. O praktičnem delovanju ženske kot sodnice ali odvetnice na Nemškem seveda ni govora. Gledé braniteljstva v kazenskih stvareh pa nemški zakon, kakor ga razlaga slavni Löwe, ne izključuje žensk. Obdolženec si sme izbrati kot branitelja osebo svojega zupanja, katerokoli si hoče.

Da bi bila v mnogih slučajih ženska prav posebno vsposobljena za braniteljico, je jasno, kajti mnogokrat leži težišče brambe manj v juridičnem razmotrivanju slučaja nego v naglašanju tistih duševnih dogodkov, katere najpreje spozna in razume občutljiva ženska duša. Baš v takih notranjih momentih nahaja sodnik največ olajšujočih okolnosti. V tem oziru vsekako nadkriljuje občutna žena hladnejši in počasnejši moški razum. Na Danskem je glasom zakona z dne 26. maja 1868 dovoljeno ženskam, da nastopijo kot braniteljice, a samo v lastnih stvareh ali pa, če se gre za življenje in čast njenega soproga oziroma njenih otrok.

SAUNIG & DEKLEVA
GORICA - ulica Municipio 1. - GORICA
(Mehanična delavnica v Nunski ulici št. 16.)

imata v zalogi na dobroti in trpežnosti neprekosljive šivalne stroje „**PPAFF**“, kakor tudi raznovrstne druge stroje za šivilje, krojače, čevljarje, sedlarje in stroje za umetno vezanje (Strickerei); nadalje velik izbor dvokoles iz prvih avstrijskih in inozemskih tovarn in sicer od 90 gld. naprej.

➔ Vsaka konkurenca nemogoča! ➔

Se toplo priporočata z odličnim spotovanjem udana

Saunig & Dekleva.

Jaz Ana Csillag

s svojimi 185 centimetrov dolgimi Loreley-lasmi dobila sem jih vsled 14-mesečne uporabe svoje samoznajdene pomade. To so najslavitiše avtoritete priznale za jedino sredstvo, ki ne provzroča izpadanja las, povspesuje rast istih, poživlja lasnik povspesuje pri gospodih polno močno rast brk ter daje že po kratki uporabi lasem na glavi kakor tudi brkam naraven lesk ter polnost in ohrani te pred zgodnjim osivljenjem do najvišje starosti.

Cena lončka 1 gld., 2 gld., 3 gld., 5 gld.

Pošiljam po pošti vsak dan, ako se znesek naprej pošlje ali pa s poštnim povzetjem povsem svetu iz tovarne, kamor naj se pošljajo vsa naročila.

Ana Csillag
Dunaj I., Seilergasse 5.

Odlikovan fotografski ateljer . . . . . A. Jerkič
v GORICI

➔ Gosposka ulica št. 7. ➔

edini zalagatelj e. kr. drž. uradniške zveze za Goriško, sprejema vsa v fotografsko stroko spadajoča dela.

Novi, velikomestno urejeni ateljer odgovarja vsem modernih zahtevam te stroke.

Razglednice, lepše kakor vse dosedanje 20—25 gld. tisoč.

Na zahtevo se pride fotografovat dotični kraj.

Najlepša hrvatska pripoved.

A. Šenoa

Baron Ivica

poslovenil Večeslavov

se dobi za **40 stotink**, po pošti **6 stotink več** pri upravnistvu našega lista.

Zaloga in tovarna pohoštva vsake vrste
od
Aleksandra Levi Minzi v Trstu
* Piazza Rosario št. 2. (solsko poslopje). *

Bogat izbor: tapetarij, zreal in slik.
Ilustriran cenik gratis in franko.

➔ Cene brez konkurence.

Blago postavi se na brod ali železnico franko.

!! Nezaslišano!!

191 predmetov za samo 2. gld. 10 kr.

- 1 krasna pozlačena ura, jamčena tri leta.
- 1 pozlačena verižica.
- 1 krasen etui za smodke.
- 1 fino toaletno obrobjeno zrcalo s pokrivalom.
- 1 notes vezan v angleško platno.
- 1 oprava zapestnih gumbov iz double-zlata I. vrste.
- 1 oprava naprsnih gumbov iz double-zlata I. vrste.
- 1 par uhanov iz double-zlata I. vrste z vdelanimi biseri.
- 1 zelo koristna pisalna oprava.
- 1 toaletno milo prijetne vonjave.
- 72 najboljših jeklenih peres.
- 25 finih pismenih zavrtkov.
- 25 pol finega pismenega papirja in 50 koristnih predmetov za gospodinje.

Imenovanih 191 krasnih predmetov razpošilja samo za **2 gold. 10 kr.** (ura sama stane toliko) švicarska izvožna tvrdka

H. SCHEUER, Krakovo
Josefsgasse šte. 46.

Kar ne ugaja, se sprejema nazaj v teku 8 dnij.
Ilustrovani ceniki zastoj in franko.

Cenjena gospodinja!

Ne dajte si vsiljevati drugih izdelkov cikorij, ampak zahtevajte povsod najboljši pridevek k pravej bobovi kavi, to je cikorija ali: kava družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

➔ Dobiva se povsod.
Glavna zaloga pri **IVANU JEBACINU** v Ljubljani.

„Čuvaj se senjske roke“

Pri našem upravnistvu je dobiti:

➔

krasna povest znamenitega hrvatskega pisatelja **August Senoa**, v slov. prevodu.

Cena 35 kr., po pošti 5 kr. več.